

EESTI METS

METSA JA JAHINDUSE KUUKIRI

SISU:

Tammekülvist. — *Alfr. Auksmann.*

Metsad põlevad! — *P. Erik.*

Tulehädahoju vastu võitlemine metsas ja soos. —

Metsaülem O. Piller.

Metsaühingute tegevusest. — *He-Ve.*

Metsapõlvade tulemusi. — *Karl Kerberg.*

Katseid männikändude ekstraheerimisega. — *A. N.*

Saetud materjalide väljavedu maailmas viimase 5 a.

jooksul. — *K. Verberg.*

Riikliku metsa- ja lauatoöstuse 1931|32. a. tegevus arvu-
des. — *H. K.*

Kutseala.

Jahindus.

Kirjanduslik ringvaade.

Mitmesuguseid teateid.

1933. AUGUST NR. 8

XIII AASTAKÄIK

AD

Akadeemilise Metsaseltsi, Eesti Metsateenijate Ühingu, Eesti Metsaühingute
Liidu ja Eesti Metsaülemate Ühingu häälekandja.

Tellimise hind kr. 3.50 aastas, kr. 2.— poolaastas, kr. 1.— veerandaastas, üksiknumber 40 senti. Kuulutuse
hind kr. 20.— leheküljel. Hinnaalandus kuulutamisel: x3 — 15%; x4 — 20%; x6 — 25%.

Voltveti metsakooli

metsavahtide klassi (1 a. kestvus) võetakse vastu E. V. meeskodanikke 4-kl. algkooli eelharidusega pärast kaitseväeteenistuse lõppu. Tempelmaksustatud palved (1 kr. + 20 s. igalt lisalt) tuleb esitada 10-ks septembriks k. a., juure lisades: 1) kooli-, 2) jsk. arsti, 3) politsei- ja 4) kaitsevätunnistused. Kui soovijate arv tõuseb üle 20, korraldatakse võistluskatsed aritmeetikas ja eesti keeles nõuetava eelhariduse ulatuses.

Aadress: Metsakool, Voltveti p.-ag.

A. Auksmann,
Voltveti metsakooli juhataja.

EESTI METS

METSANDUSE JA JAHINDUSE KUUKIRI

<p>VÄLJAANDJAD: Akadeemiline Metsaselts. Eesti Metsateenijate Ühing. Eesti Metsaühingute Liit. Eesti Metsaülemate Ühing</p>	<p>Vastutav toimetaja Prof. O. DANIEL. Tartu, Jakobi t. 60. Toimetuse sekretär KARL KERBERG. Tel. 438-90.</p>	<p>TOIMETUSE AADRESS: Tallinn, postkast 97. TOIMETUSE ASUKOHT: Tallinn, Pikk tän. 40, tel. 464-26. POSTI JOOKSEV ARVE NR. 155.</p>
--	---	--

XIII aastakäik

August 1933

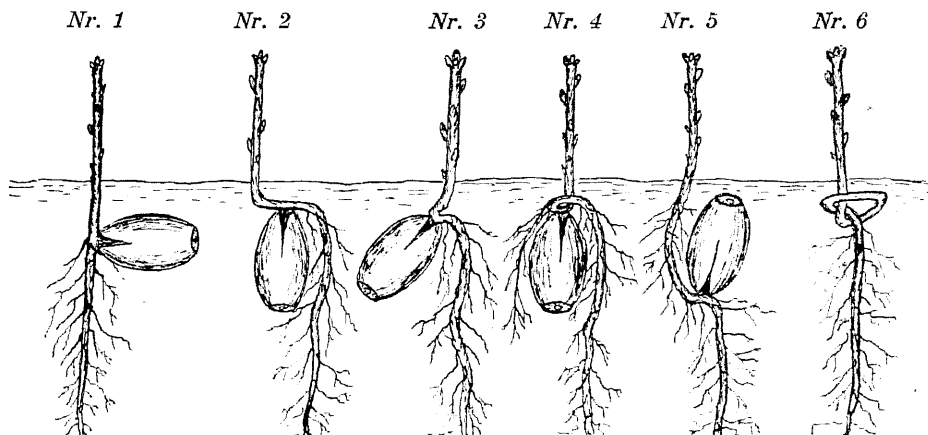
Nr. 8

TAMMEKÜLVIST.

Alfr. Auksmann.

Võiks arvata, et tammetõrude külv on päris lihtne ega nõua muud erilist oskust kui nende asetamist mulda nõutud sügavusse. Olen aga näinud, et siin tehakse vigu, ja seepärast tahaksin sellele juhtida tähelepanu ja nimelt eriliselt külvi puhul taimeaias peenardele.

kasvama juur ja tüvi. Ma ei tahaks ütelda, et see kõverus pärastpoole ei kao, kui puu kasvab jämedamaks, aga teatud puudus on kõverusel siiski olemas. Takistuseks on nim. kõverused istutamise või koolitamise puhul, ja nimelt taime väljavõtmisel peenralt; kui taime tüvest kinni võtta ja veidi tõmmata,

Teatavasti algab tõrul idu kasv ülemisest või teravast otsast, kust juureke hakkab kasvama allapoole ja tüveke ülespoole. Et tüvi juurega moodustaks õige joone, selleks peab tõru olema asetatud küliti, nagu ta ka harilikult looduses langeb puu otsast maa peale kukkudes. Kui seda tähele ei panda, võivad igasugused kõverused tulla nähtavale sel kohal, kus tõrust hakkasid

siis võivad kõveruse kohtadel sündida lõhed, mis edaspidi puutüve tehniliselt rikuvad.

Heites pilgu joonisele näeme, et nr. 1 all on tõru loomulikult mulla sisse pandud, s. o. külje peale, ja seetõttu on tüvi ka täiesti sirge, keskmistel, s. o. nr. 2—5, on tõrud pandud kas otsaga üles- või allapoole, kus mitmesugused kõverused nähtavale tulevad,

Metsad põlevad!

P. Erik.

Veel millalgi pole määratunud suitsu-sambad meie kodumaa taevast katnud nii masendavalt ja tuli teinud meie metsades säärast hävitustööd kui tänavu suvel. Vaevalt suudetakse tulele panna piir ühes metskonnas, kui uued häirivad teated tule lahtipääsmisest saavad teisalt. Läänest Virusse, Võrumaalt Harjumaale liigub kohutav tuletont salapäraselt, ja keegi ei tea, kus ta oma hävitustööd algab homme.

Niipalju kui minul andmeid, on meie metsades tulekahjud tekkinud suurelt osalt tulega hooletult ümberkäimisest. Ettevaatamatult mahavisatud paberossi- või tikuots võib põua ajal mõne tunni pärast viia leekidesse kümneid hektaare metsa. Teerajad, mis läbistavad meie metsi ja on alatiseks liikumiskohaks jalakäijatele, muutuvad suvisel põuaajal tulehädäoahu kardetavamaiks kohtadeks. Nii, näiteks, on minule alulvas metskonnas teerada, mis läbistab Tõstamaa Järvelaane raba ja viib mahajäetud maanurgast Läänemaa piirilt Lepaspa asundusse, igal aastal olnud korduvate tuletekkimate paigaks. Põuaajal peavad seal metsavahid alatiselt valvet, kuid ikkagi sütib raba teeraja ääres siit-sealt ja kordagi pole politseilised juurdlused suutnud välja selgitada süüdlast. 90% kõigist metskonnas ettetulnud metsade süttimistest on oma alguse saanud metsateede või teeradade äärest ja kõik andmed lasevad oletada, et tuletekkimate põhjuseks on olnud tulega hooletu ümberkäimine. Sellest tuleb järeldada, et radikaalseimaks abinõuks metsatulekahjude vastu võitlemises oleks sulgeda põuaajal metsateerajad ja talvised teed. Meie oludes pole see aga läbiviidav ja üldse mõeldav. Meie metsade keskele on asutatud hulk talusid, laantes on välja renditud metsaheinamaid, metsades omavad ka asunikud juurelõikeid, sa-

muti on mets vaba kõigile kodanikele marja- ja seenekorjamiseks; ei saa ka kedagi keelda läbistamast jalgrada, mis matka lühendab kümneid kilomeetreid. Selles suhtes jääb ainsaks võimaluseks koputada kodanike südametunnistusele olla ettevaatlik metsades tulega ümberkäimises, seada üles metsateedele vastavad hoiatusplakatid ja teha metsanädalail seltskonnas metsakaitse üle selgitustööd. Käesoleva suve metsapõlemised on küllaldasiks põhjusiks, et metsatulekahjude tekkimise põhjustest ja kustutusmetoodidest antaks laiemale rahvahulkadele seletusi. Ei oleks halb koole ja seltskondlike organisatsioonide viia vanadele metsatulekahjukohtadele, sest masendav pilt hävitatud metsast räägib rohkem kui ükski hoiatushüüe. Need kaudsed abinõud metsatulekahjude vastu võitlemiseks ei tohi muidugi silmapilgukski nõrgendada metsameeste valvelolekut põuaajal. Kuid valvsaimgi metsavaht ei suuda füüsiliselt ometi iga tulekahju tekkimise alul olla igal kohal, ja enne kui metsavaht suitsu saab märgata, võib tuli saatuslikult levida. See on eriti allakriipsutatav neis vahtkondades, kus vahtkonda koostavad metsatükid üksteisest asuvad eemal 5—6 km. Meie oludes on vajalised tulevaatetornid, kus põuaajal alatine vaht suitsusammaste tekkimisest väljatelefoniga keskkohata teatada võib, kelle kohuseks on alar-meerida kustutustööjõud ja -komandod, millede kiire kohalejõudmine on pandiks, et tule võib sumbutada selle idus.

On aga tuli metsas lahti pääsnud, tuleb talitada kiiresti ja otsustavalt. Kuidas käsutada välja tuletõrje ja kustutuskomandod, see on ette nähtud „Juhend Riigimetsa majapidamiseks“ I osa paragraafides, mis käsitlevad metsakaitset. Metsatulekahjude kustutustööde üldjuht ei saa aga kogu oma te-

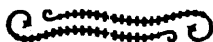
mis nr. 6 juures isegi on kujunenud sõlmeks. Sääraste ebakohaste kõveruste ärahoidmiseks tuleksid tõruda alati peenardele renni sisse panna külje peale ja siis mullaga katta, mitte aga ilma

selleta mulda torgata, mida tihti tehakse. Lõpuks tähendan veel seda, et tihedam maapind võib kõverusi soodustada, kuna kergemas see tuleb vähem nähtavale. —

gevust rajada paragraafidele, ta peab üles näitama tugevat algatusvõimet ja sundima oma tahtele alistuma kustutusmeeskondi ja -komandosid. Tulekahjukohale jõudes peab ta kiiresti otsustama, kus kohal levinud tulemerele panna piir. Ei ole mingit mõtet ladvatuld võtnud metsa joosta kustutama tulelevimise joonele, kui see endast ei moodusta looduslikku tulekaitse positsiooni. Need positsioonid võivad olla jõed, teed, sihid, lagedad langid, järsud mäekallakud j. n. e. Suures metsas viskab aga ladvatuld võtnud mets tule üle kustutajate peade puudelt puudele ja kustutajad on sunnitud taganema, et mitte ise tulest saada haaratud. Säärased katsed on asjatud ajaraiskamised. Kustutustööde üldjuht, arvesse võttes tuule suunda, mis on ühtlasi tule edasilikumise suunaks, peab kiiresti määrama ära positsiooni, kuhu koondada kustutustöölised ja -komandod, kus aegsasti kõrvaldada tuldvõttev maakiht, puud ja põõsad, ja niipea kui tuli on levinud kustutuskomandode poolt sissevõetud positsioonini, tuli sumbutada kõigi koha peal olevate kustutustööjõududega, pannes töö juures välja maksimaalse energia. Kui ladvatuld võtnud metsa kustutamiseks tulejoonele vastu joosta oleks asjatu, siis tule levimise mõlemal külgi, tiibu, ei või jätta kaitseta. Kõrbevais metsades laguneb tuli mööda maad laiali ka tuulele põiksuunas ja võtab enda alla alatasa laiemaid maa-alu. Seepärast tuleb mõlemate tiibade peale asetada tugevad kustutusmeeskonnad energiliste juhtidega, kelle ülesandeks on takistada tule laialilagunemist külgedelt ja katsuda tulerinnet suruda kokku niipalju kui võimalik. Kui sääraselt tegutsedes on murtud tule levimisjõud, tuleb ärapõlenud maa-ala ajaviimatult piirata valvepostidega. Postide ülesandeks on põlevat maapinda eraldada tervest maast rennide ja kraavidega ja sumbutada siin-seal lõkkelelõõnud tulesid.

Kuid ka siis, kui tuli näiliselt kõikjal on kustutatud, ei tohi tulekahjukohti jätta valveta. Sügavasse turbamulda sattunud tulepesad lõõvad hõõguma mõnikord 3—4 päeva pärast seda, kui juba kõik on arvatud kustunuks, ja anda hoogu uueks tulekahjuks. Metsavahil tuleb põlenud maa-ala vähemalt nädalapäevad läbi käia alatasa, enne kui võib olla julge, et vanast tulekahjukohast ei teki uusi tulekahjusid.

Neist üksikuist praktilisist näpunäiteist oleks aga vähe, et hoida ära metsatulekahjud ja võidelda metsatulekahjude eneste vastu. Nagu sõjaajal ilmneb riigi seesmine jõud, nii nähtuvad õnnetusekordadel ka ametasutuste võimed. Ajalehed kirjutasi, et need meie metsade valitsemise aparaadis metsatulekahjude ajajärgul ilmnisid üpris nõrgana. Võrdluseks toodi meie naaber, Läti, kus tuli nimetamisväärseid kahjusid metsades ei sünnitanud sel ajal, kui meie metsad seisid lausa leekides. Ajalehed jätsid aga märkimata, et Lätis omavad metsavahid ja metsnikud palga, mis neid toidab, varustuse, mis neid muretumalt lubab metsas liikuda ja autoriteetsena esineda rahva ees. Meie metsamehed peavad aga suvel ise töötama põllul ja heinamaal, et saada leiba, kehakatet ja pastlad jalga. Riigi kandejõud ei lubavat meie metsade valitsemise aparati rajada kindlamale alusele, ja seda pastlakultuuri-poliitikat toetavad isegi kõrgemad metsaametnikud. Mis ime siis, kui lihtkodanik ei oska austada metsaseadusi ega nende käsitajaid, ei oska hinnata ka metsi, pildudes hooletumalt paberossi- ja tikuotsi rabades ja metsade all. Kõrbenud metsade väärtus ja kustutuskulud, mis enneolematult kõrged, ei tõsta meie riigi kandejõudu. Tahab riik neist tulevikus hoiduda, tuleb hoolitseda kohapeal asuvate metsaametnike autoriteedi tõstmise eest, andes neile võimaluse kogu oma jõudu ja energiat pühendada metsadele.

Tulehädahoju vastu võitlemine metsas ja soos.

Metsaülem V. PILLER.

Käesoleval suvel pikema põua ja võrdlemisi suure palavuse tõttu on paljudes kohtades olnud soo- ja metsapõlemisi ja kohati õige suures ulatuses ja suurte kahjudega. Ühe niisuguse tulehädahoju ja rea vähemate tulekahjudega tuli meil ka metskonnas võidelda. Tule tekkimise põhjusi uurides selgus suuremalt jaolt, et tuli oli saanud alguse kas läbi metsa või soo viiva jalgte e ääres või talude karjamaadel, nähtavasti hooletult tulega ümberkäimise tõttu suitsetajate ja karjalaste poolt. Kahjuks meil täiskasvanud inimesed, lastest rääkimata, ei taha uskuda, et paberossiotsast või pealiskaudselt kustutatud tuleasemest võib tekkida suur tulekahi. Arvan, et peaks koolides rohkem tulehädahojust seletama, selle tekkimisest ja kustutusviisidest, et lapsest saadik oleks inimesel hirm tule vastu ja oskus kustutada, kui tuli peaks tekkima.

Käesoleval suvel suure kuivaga on isegi heinamaadel kuivanud heinakamara tõttu tuli kiiresti edasi läinud ja mõnelgi heinalisel söögikeetmise ja okste põletamise tagajärjel levinud tule kustutamisel läks hulk aega kaduma.

Eriti raske on suure kuivusega tulele piiri panemine kõrgsoos ja turbamaapinnaga metsas. Kuid kui kustutajad järjekindlalt töötavad, tule haketuskohast alates tuule suunas külgede pealt tuld okstega surnuks lüües, siis peab jõudma tuleliini tipuni ja on võimalik ümberringi tulele panna piiri. Tule surnukslõõmises on parem, kui kolm-neli kustutajat korraga lõõvad okstega üht kohta tuleliinil, nende kõrval järgmine grupp materdab ka korraga j. n. e., kuni jõuavad esimesed jälle järjekorras ette.

Pärast surnukslõõmist peab tingimata umb. iga paarikümne meetri tagant tuleliinile jätma ühe kustutaja, kes materdab tule surnuks seal, kus see uuesti hakkab lõkendama. Uuesti põlema hakkab tuli kindlasti, kui kustutajat ei ole ligidal. Tule surnuksmaterda-

miseks, arvan, on parem tarvitada noori kaski, mis tulevad alt laasida ja pealmised oksad ühes ladvatipuga sõlme keerata keelutähise moodi. Küllalt mõjuvalt saab materdada ka soomänniga. Tulele piiri panemisega ei ole veel võitlus lõpnud, eriti seal, kus turvast on rohkesti, sest tuli on jäänud turba sisse peatuma ja kipub uuesti lõkendama ja puude latva minema. Peab alati kustutajaid juures olema, kes tuleleegid kohe alguses surnuks lõõvad.

Tule leegitsemistung suureneb hommikukaste kuivamisega ja on keskpäeval kõige suurem. Panin tähele, et kella 11 ja 17 vahel on kõige rohkem tulesamba tõusmise juhtumeid. Keskpäeval on tule edasilikumise kiirus ka palju suurem kui hommikul või õhtul. Soo peal ja V bon. männimetsas oli see pinnatulel juulikuu alul keskpäeval keskmise tuulekiirusega tuule sihis umb. $\frac{1}{2}$ km. tunnis, kell 20 aga umbes 60 m tunnis. Ladvatuli läheb aga palju kiiremini edasi. Täpsemat mõõtmist kahjuks ei olnud mul võimalik teha. Eriti paar päeva hiljem pärast tule ülekäimist, kui vahepeal vihma ei ole tulnud, on karta turbamaapinnaga põlenud metsas ladvatule tekkimist, sest selleks ajaks puud juurte läbipõlemise tõttu hakkavad kukkuma ja nende oksad võtavad tuld, mis tõuseb seisvate puude latva ja tekitab ladvatule, mil küll pole seda hoogu, mis põlemata metsa tules, kuid mis võib kergesti minna üle varem pandud piiri, kui kustutajaid vastas ei ole.

Valveta ei võiks küll jätta tuleliinil ühtki kohta enne kauakestvat tugevat vihma. Oli juhtumeid, et tuleliini ääres soo peal ei paistnud kuski suitsu ja valvaja oli läinud natuke eemale, olles arvamises, et siin enam tuld ei tõuse. Kuid järsku tõusis tuulepuhang, leidis kuski sädeme ja tuli oligi üle piiri. Juurerutanud kustutajail tuli näha hulk vaeva enne kui sel kohal uuesti saadi panna tulele piir. Teises kohas tuli oli jäänud peatuma heinamaa ääre

vähese vihma tuleku ajal. Järgmisel päeval sel kohal mitmel korral läbikäimisel paistis täiesti kõik olevat kustunud ja ühtki suitsuvinet ei olnud näha, kuid hiljem, keskpäeval, ühe põõsajuurika alt tuli oli siiski tulnud välja ja läinud latva.

Esimestel päevadel, arvan, peaks olema valvel metsa sees öösel umb. iga 50 mtr. tuleliini kohta üks inimene, päeval aga (kella 8—20) 2—3 korda rohkem. Soo peal, kus ainult üksikud puud kasvavad, võiks inimesi olla 2—3 korda vähem kui metsas. Kus on laiemad tulekindlad piirid ees, seal võib valvet olla ka palju vähem. Sookraavi ääred on aga kõige kardetavamad, sest seal tuli kipub leegitsema kõige rohkem. Need tähelepanekud käivad keskmise kiirusega tuulega kuiva ilma kohta. Hästi tuulise ilmaga peaks inimesi aga olema rohkem.

Tuleliini juures valvajad ei pea mitte üksi valvama, et tuli ei tõuseks, vaid peavad ka kogu aeg piiri äärt kustutama. Tuleliini äärest ka mõni meeter kaugemale peab kõik tulepesad kustutatama ja seal, kus neid ei suudeta kustutada, peaks kraav ette kaevetama kuni mineraalmullani või märja turbani, et kuiva turbakihti mööda tuli ei nihkuks edasi. Kus vesi on käepärast, seal on kõige parem tulepesad lahti kaevada ja veega kustutada. Ka mullaga saab kustutada. Soo peal võtsime kaevetud august märga turvast, sellega sai laiemalt tulepesa kohad katta ja pealt jalgadega kinni trampida, mis aitas küllaldaselt. Esimesel päeval tulepesade kustutamine läheb palju kergemalt. Kui aga tuli on turba sees juba mitu päeva põlenud, siis on raske temast jagu saada. Õige sagedasti tuli jääb peatuma puude juurte all, põletab juured läbi ja puu kukub maha. Piiri ääres koristati mahakukkunud puude oksad ja ladvad ära, sest nende kaudu on kõige rohkem karta tule edasiminekut. Kui piiri ääres tulepesad on kustutatud ja langenud puude oksad ja ladvad koristatud, siis võiks kohtades, kuhu suuremat tuult peale ei puhu, valvet vähendada.

Tulekahju alguses on väga tähtis, et oleks rohkesti inimesi, kes saaksid kiiresti tulele panna piiri ja

tulepesad täiesti kustutada. Kuid kahjuks suve ajal, kui põllumehed on heinamaadel ja põldudel laiali, on väga raske inimesi koha peal kustutamiseks saada. Ja harilikult tulevad nad suure hilinemisega. Suureks abiks on aga kaitsevägi, kes viimase tulekahju ajal Simunas kaunis kiiresti jõudis kohale ja hästi töötas.

Kohalike kustutajatega töötamisel on suureks takistuseks **t a s u m a k s m i n e**. Tulekahju juures on tähtis, et iga mees oleks kustutamisel, siin aga registreeri ja kontrolli, kes võtab osa, mis ajal j. n. e. See kõik kisub metsametniku tulekustutamise juurest eemale, ühtlasi teeb suuri kustutamise kulusid. Arvan, et tulekahju kui suurima looduseõnnetuse vastu võitlemiseks peab iga kohalik inimene astuma välja vabatahtlikult ja naturaalkohustuse alusel tasuta. Suure tunnitasu maksmine võib mõndki töötavat ahvatella süütamisele.

Intelligentsemad kohalikud elanikud saavad ise ka sellest aru ja on tasu vastu.

On soovitatav, et vallavalitsused metsametnike nõudmise peale viibimata käsutaksid välja kustutajad külade kaupa ühes küla kümnikuga või selleks puhuks määratud vanemaga, kes kannab hoolt selle eest, et kõik kustutajad on kohal ja võtavad kustutustöödest osa.

Pažad mõtted.

„Ma ei või seda kannatada, kui metsad mūhavad — see ärritab muidu meeli mõttega, kui palju veel oleks metsasahkerdamisega raha teha!“

Metsaühingute tegevusest.

He-VI.

Mõne aasta eest, tiivustatud ilusaist kavatsusist, asutati üle riigi metsaühinguid. Asutajaiks liikmeiks olid enamuses tegelikud metsamehed ja seega tõsised metsasõbrad, kellelt võis loota suurimat hoolt meie erametsade hooldamise alal. Liikmeskond kasvas päev-päevalt, küll metsameeste, põllumajanduses tegutsevate isikute kui ka tegelike põllupidajate arvel. Asutati ühinguist liit, palgati teaduslik sekretär ja jäädi lõppude lõpuks puhkama seltskonnategelase loorbereil.

Nüüd kuukirja „E. Metsa“ kaudu jälgides metsaühingute tegevust leiame sealt mitte midagi ütlevald artikleid, ja see ongi kõik. Mõned energilisemalt tegutsevad ühingud on soetanud endale taimeaeda ja neidki erilise vajaduseta esimeses tegutsemistuhinas. Poleks vast mõtet esialgu asutada taimeaeda, kuna taime järgi nõudmine on võrdlemisi väike ja metskondade taimeaedadest seda on võimalik rahuldada. Väheses taime nõudmises on peaaegselt stüüdi metsandusliku propaganda puudulikkus, mis omakord näitab ühingu liikmete äärmist loidust ühingu tegevuse alal. On isegi teada, et mõned ühingu liikmed tulevad väga hästi toime põllumajanduspäevade ja roheline lipu õnnistamise pidude korraldamisega ja tuleksid seda ka metsapäevade korraldamisega, kui aga endal oleks tahtmist. Millest säärane loidus on tingitud, on raske ütelda. Mõnelt poolt on eeltoodut püütud vabandada sellega, et on palgatud teaduslik sekretär, kelle kohustuste hulka kuulub propaganda tegemine, ja nemad, s. o. sekretäri palkajad, on oma kohustused hiilgavalt täitnud. Kahjuks aga see kõik nii ei taha hästi sobida, kuna teame, et propaganda on laialdane ala, mil ei jatku ühe inimese tööjõust ja võib-olla isegi kümne omast mitte. Siis oleks äärmiselt ülekohtune ühelt nõuda kümne tööd, olgugi et see üks oleks andekas ja eriti teguvõimas.

Senist metsanduslikku propagandat puudutades peab mainima, et ta on olnud enamuses ebapraktiline, jättes muidugi välja sõnalise osa, mitte oma

teemi, vaid just propageerimisviisi suhtes. Võib olla, et mõnele paistab eelmine lause veidi imelikuna, kuna propaganda tegemiseks on kasutatud suurimaid pealinna ajalehti, kuukirja „E. Metsa“ ja isegi raadiot, s. o. moodsaimat propagandavahendit. Õige küll. Mul poleks sugugi mõttesse tulnud kõigest sellest nii pikalt pajatada, kui ma poleks näinud, et pealinna ajakirjandust, s. o. seda osa ajakirjandusest, milles tehakse metsanduslikku propagandat, maal õige vähe loetakse ja needki lugejad on kooliõpetajad, ärimehed j. n. e., ühe sõnaga — maata inimesed, kellele pole vaja metsanduslikku propagandat teha. Teine asi on kuukirja „E. Metsa“ga, nimelt saadetakse teda metsapäevadeks metskondadesse ja teistesse kohtadesse rahvale laialilaotamiseks. See iseenesest on veidi parem võte, kuid ka ühe halva lisandusega. Nimelt nägin, et ühte metskonda oli saadetud suurem saadetus kuukirja „E. Metsa“

Metsapäeva puhul vabadustammiku istutamine Orajõe metskonnas 19. V 33.

Foto: Järv.

Uue-Vändra Maatulundusklubi poolt korraldatud metsapäev Mälara Liival 28. mail 1933. a.

maikuu numbreid, muidugi rahvale jagamiseks metsapäevadel, kuid ajakirjad ilutsesid mõni kuu hiljem metskonna kantselei nurgas sealse personaali käsutuses. Seetõttu võib järeldada, et ka seesugune viis ei anna soovitavaid tagajärgi. Ja lõppude lõpuks raadio. Ka temast pole suurt kasu, sest suurema osa kuulajaskonnast moodustavad linnad ja alevid kui ka üksikud maa äri- mehed, kooliõpetajad ja teised ametnikud, kes metsanduslikust propagandast on niisama vähe huvitatud kui vasikas kondist.

Kui metsanduslikku propagandat teostada, ja seda on tingimata tarvis, siis metsapäevade, näituste ja kõnede osas endiselt, kuid ajakirjanduses tuleks piirduda provintsi ajakirjandusega, mille lugejaskond on peamiselt valgunud maale. Minu arvates ei tohiks ka materjaalist ajalehile olla puudust, sest

suurearvulisest liikmeskonnast ja usaldusmeestest leidub ikkagi mõni, kellele ajalehe artikli kirjutamine ei käi üle jõu. Provintsi ajakirjanduse tarvitamine propaganda-vahendina annab käegakatsutavaid tagajärgi, millest lühidalt allpool.

Olles ise Järva metsaühingu usaldusmees avaldasin käesoleva aasta maikuu ühe artikli Rakveres ilmuva „Virumaa Teataja“ numbris, milles muuseas soovitasin hiite asutamist. Nüüd paari kuu möödumisel on tulnud kümme kind järelepärimist koha valiku ja taimede saamise suhtes, mis näitab seda, et rahval, ja eriti noorsool (kirjad on suuremalt osalt noorsoo-tegelasilt), on huvi asja vastu. Et ka õpilaskonnas huvi metsanduse vastu on eriti suur, mida tõendavad kujukalt õpilastega korraldatud metsapäevad, siis tuleks hasomini ees astuda samme selleks, et koolide õppekavad loodusloo alal täiendataks metsandust käsitlevate teemidega, milliseid võiksid ette kanda vastavate teadmistega õpetajate puudusel ka tegelikud metsamehed, kellele see väike töökoormatis valmistab ainult rõõmu.

Lõpetades käesolevaid ridu loodan, et metsaühingute liikmeskond pole kord enda peale võetud kohustusi unustanud. Hulk tööd on seni tehtud, kuid palju rohkem on veel teha. Umbes 150.000 ha suuruses erametsi ja veel enam kõlbmatut maad ootab korraldajat kätt. Sõdur ei saa puhkust enne, kui lahing on võidukalt lõpnud, nii ei tohi meiegi puhata enne, kui viimne kõlbmatu maalapike on metsastatud.

Metsapäevade tulemusi.

Karl Kerberg.

Tänavuste metsapäevade aruandeid on E. M. Liidule saabunud 97 metskonnast (puuduvad Adavere, Loobu, Rakvere, Sangaste ja Tartu). Aruannete järele on metsapäevi korraldatud 86 metskonnas, kuna Erastveres, Huuksis, Jõgevas, Kilingis, Kivinõmmes, Märjamaal, Pollis, Põltsamaal, Roosas, Tudus ja Väätsal neid mitmesugustel põhjustel pole teostatud. Ülejäänud metskonnade ja metsaühingute usaldusmeeste

andmeil on päevade tulemused järgmised (kaitseväge metsapäevadest on andmed osalised) — vt. tabel.

Pealeselle näidati metsapäevadel Rootsi metsafilme 11 kohas 27 seanssi umbes 8500 vaatajale. Metsapäevade seekordne juhtlause — tarbepuude kasvatamisele! — ei suutnud veel lüüa läbi, osalt asja uudsuse, osalt istutusmaterjaali vähesuse tõttu. Järjest suureneb nõudmine koduümbruse kaunistamiseks

Üldkokkuvõte metsapäevade kohta metsaühingute järgi.

Metsapäevade tulemused	Metsapäevade üldarv		Metsatud ha		Elavaedu asutatud m		Taimaedu asutatud		Ilupuid ja tarbepuid istutatud, arv.		Kaunistatud puude ja pöösaste istutamisega, arv.						Kõnesid peetud	Korraldatud õppekannke
	Päevi	Osavõtjate arv	Riigimaadel	Eramaadel	Oksapuidest	Lehtpuudest	Arv	Pindala m ²	Oksapuid	Lehtpuid	Koolimaju	Seltsimaju, rahvamajade istut.	Talundeid	Sportplats, rahvapark	Mällestusmärke			
Saaremaa	24	1.933	2,4	13,4	1.240	60	1	10	95	122	3	1	6	1		19	1	
Lääne	44	2.417	3,5	2,8	1.425	10	3	115	588	118	17	1	9	1	1	35	5	
Harju	47	3.015	2,5	2,8	2.243	50	2	80	416	134	10	3	10	2		26	11	
Viru	43	2.776	2,4	—	1.117	240	1	20	258	596	14	4	9	1	1	30	8	
Jõhvi	25	1.842	3,3	2,8	725	—	4	80	30	400	12	2	2	2	1	14	2	
Alutaguse	19	2 786	2,0	—	1.215	—	1	1.000	—	100	1	1				31	1	
Järva	14	1.076	0,5	—	870	100	1	10	18	102	3		2	1		6	3	
Pärnu	36	2.256	2,3	0,6	1.950	—	3	50	290	1.050	8	2	7			19	4	
Viljandi	37	1.962	2,5	4,2	4.605	30	—	—	79	243	9	3	2	5		17	3	
Tartu	39	3.368	5,9	1,1	705	60	2	110	1.705	275	7	2		3	2	28	9	
Valga	8	920	3,3	0,5	30	—	1	70	120	—						4		
Võru	30	2.765	9,9	2,9	1 875	—	1	25	720	598	5	1	3	2		8	4	
Kokku 1933. a. met-sanädalal	366	27.116	40,5	31,1	18.000	550	20	1.570	4.319	3.738	89	20	50	18	5	237	51	
1932. a. met-sanädalal	453	28.882	62,7	40,4	25.285	1.385	40	2.306	5.004	10.948	104	44	162	11	8	251	72	
1931. a. met-sanädalal	418	32.061	51,2	35,0	9.430	243	54	2.592								259		
1930. a. met-sanädalal	396	30.712	101,1	12,1	5.596	—	73	4.300								268		

mise vastu. Võrreldes eelmiste aastatega on päevade tulemused üldiselt väiksemad, mille põhjustena toonitatakse järgmist: 1) metsaametkond on oma otsese tegevusega väga koormatud (ringkonna-val. ülesannete juuretulek) ega leia aega teiseks tööks; 2) alati edasikestev metsamaade planeerimine halvab ametkonna tahet metsandusliku propaganda töö tegemiseks, samuti võõrutab rahva metsaasutamismõttest: kuna riik oma metsa vaid jagab, miks siis eraomanik seda peaks kasvatama! — 3) mitmel pool on ilmastik olnud päevade korraldamiseks ebasoodus; 4) palju koole, millede juhatajatel pole huvi loodust käsitlevate ainete vastu, on päevade korraldamisest loobunud.

Selle vastu on seal, kus päevi korraldati, tööd tehtud suure innuga. Saaremaal toimusid nad eeskujulikult ja väga heade tagajärgedega. Viljandimaal nõuti taimi rohkesti, Loodis näiteks ja-

gati 29.000 ega jätkunud neid enam, samapalju ka Karksis, Kabalas hra Kuldkapp külvas 8 ha raiesmikule männiseemneid metsapäevadel saadud näpunäidete järele jne. Elavad on olnud metsapäevad Jõhvis, Harju ja Võru metsaühinguis, rahuldavad Lääne-, Pärnu-, Tartumaal üldiselt. Huvitavaim metsaõhtu korraldati Auveres.

Päevade korraldajate hulgast peab esikohale tõstma kaitseväge: see on energiliselt ja mehiselt asunud töö kallale ja kohati otse eeskujuliselt sooritanud oma töö. Kui edaspidi kantakse ka vajalist hoolt kaitseväge poolt istutatud puude ja külvatud seemne arengu eest, siis võivad kaitseväge istandused tulevikus kõnelda uhket keelt.

Ka otsestele tarvitajaile jagati puutaimi ja seemneid, metsapäevi korraldamata, kuna talupidajad töö tegid metskonnast saadud juhiste järele. Arvudes on nende hulk järgmine:

Jagatud tarvitajale metsapäevi korraldamata.

Metsaühing	Okaspuu		Tarbe- puu ja ilupuu taimi	Nõu- annet teos- tatud
	Taimi	Seem- neid kg.		
Saaremaa . . .	11.100	32,6	168	90
Läänemaa . . .	13.300	32,0	2.200	71
Harju	28.200	4,5	3.030	76
Viru	12.800	1,0	1.020	39
Jõhvi	5.000	—	380	18
Alutaguse . . .	5.000	—	120	—
Järva	7.200	—	1.800	16
Pärnu	27.500	12,4	830	39
Viljandi	106.000	42,6	2.665	90
Tartu	40.200	24,5	2.200	65
Valga	2.200	5,0	100	—
Võru	20.500	78,4	2.217	47
	279.000	233,0	16.730	551
1932. a.	397.500	196,0	12.070	579
1931. a.	228.000	239,0	—	559
1930. a.	69.200	147,0	—	416

Tabeleis toodud arvud räägivad küllalt selgesti. Töötulemused üldiselt oleksid võinud olla suuremad, kuid nendesegi on korraldajad pannud pal-

ju vaeva. Näib, nagu oleks töötahe koha-
ti raugenias. Ilmneb vana tuntud tõsiasi,
et kui tahetakse erametsanduse taset
tõsta, siis peab selleks eeskätt riik oma
metsanduse arendamisega ja metsan-
duse tähtsuse hindamisega eeskju and-
ma — see on põhjapanevaks eeltingi-
museks töö edule. Eriti maksab see meil,
kus riik on suurim metsaomanik ja teisi
suuremaid metsaomanikke peagu polegi.

Et metsapäevade mõju ulatuks kau-
gema aja peale, selleks on vajaline,
peale pideva selgitustöö, hoolt kanda
selle eest, et metsapäevadel tehtud töö
ei hukkuks, vaid ilusat, enese eest kõ-
nelevat eeskju annaks ümbruskonna
rahvale. Seda on tihti unustanud nii
korraldajad kui ka tegijad.

Ka on vaja, eriti nooremate osavõt-
jate juures, päeva kestes ühendada tööd
lõbuga — meie oludes näib see väga
vajaline olevat. Nendel tingimustel muu-
tuvad metsapäevad tulevikus rõõmsa-
teks pidupäevadeks, mida heameelel
ootavad nii algatajad kui ka osavõtjad.

Katseid männikändude ekstraheerimisega.

Riigi metsatööstuse poolt on saade-
tud Prantsusmaale Eesti männikändude
proove ekstraheerimiseks erilise me-
todi järele, milline kujutab enesest
täiendatud ameerika ekstraheerimis-
metodi. Selle meetodi iseäraldus seis-
ab selles, et pärast tärpentiiniõli, männi
vaiguõli ja kampo li eristamist kändu-
dest ülejäävat puitu on võimalik veel
kasutada tselluloosi valmistamiseks.
Katsed sooritati parima erialalise asja-
tundja poolt ja tulemused osutusid järg-
misteks:

Proov nr. 1 (maltspuu, erikaal = 0,7)

Männi vaiguõli ja Kaalust	
tärpentiiniõli koos	9,72% Puidu jääk
Kampol (tume kol- 63%)	
lane)	28,40%
Kokku	38,12%

Proov nr. 2 (maltspuu, erikaal = 0,85)

Tärpentiiniõli (175°	
—200°)	7,80% Puidu jääk
Männi vaiguõli . . .	1,80% 65%
Kampol (kollane) . .	33,70%
Kokku	43,30%

Proov nr. 3 (lülipuu, kändu laastud, erikaal = 1,0)

Tärpentiiniõli (156°	
—200°)	10,80% Puidu jääk
Männi vaiguõli . . .	2,70% 60%
Kampol (tume ru- biinpunane)	27,00%
Kokku	40,50%

Proov nr. 4 (lülipuu, kändu laastud, erikaal = 1,05)

Tärpentiiniõli (156°	
—200°)	4,50% Puidu jääk
Männi vaiguõli . . .	3,00% 60%
Kampol (rubiin- punane)	28,65%
Kokku	36,15%

Väärrib märkimist, et saadud kampol oma omadustelt kuulub parimate hulka. Nagu proovide tulemustest näha, on võimalik meie kändudest, milliseid seni palju kasutatamata metsa on jäetud, saada väga väärtuslikke aineid. Ümber-
töötamise majanduslik külg osutub ta-
suvaks, nagu arvestused on näidanud.

A. N.

Saetud materjaalide väljavedu maailmas viimase 5 a. jooksul.

K. Verberg.

Rootsi metsamaterjaalide väljaveo ühingu poolt on koostatud huvitav tabel viimase 5 a. jooksul (1928.—1932. a.) toimunud okaspuust valmistatud saetud materjaalide väljaveo kohta maailmas. Koostatud andmed on muidugi enam-vähem umbkaudsed ja esitatud % on tehtud ümarguseks.

Andmed käivad ainult 13 tähtsama metsaväljaveoriigi kohta. Sellest kokkuvõttest selgub kõigepealt, et 1928. ja 1929. a. oli saetud materjaalide väljaveos kõrgem tõus, väljavedu ümarguselt võrdus 6½ miljonile standardile, olles kõige suurem 1929. a.

Sellest peale algab aga järjekindel langemine, väljavedu kahel järgneval aastal väheneb iga aasta 1 miljoni stand. võrra ja vaid viimasel — 1932. a. — vähenemine jääb väiksemaks, olles 650.000 standarti.

Võttes aluseks 1929. a. väljaveo suuruse leiame, et 1931. a. võrdus see veel 68,6% ja 1932. a. juba 58,9% 1929. a. väljaveost. Arvestades veel üldist hindade langust metsaturul võime arvata, kui võrd tugevasti kahanes metsamaterjaalide väljaveo väärtus mõne aastaga.

Vaadeldes lähemalt tabelis toodud andmeid riikide järgi selgub, et 3 riiki — Soome, Rootsi ja Nõukogude Vene — on mõõduandvaima tähtsusega maailma metsaturul oma väljaveo suuruselt, sest 1928. a. moodustas nende 3 riigi väljavedu 44% tervest maailmaturu väljaveost; järgnevail aastail see osatähtsus järjest tõuseb, võrdudes 1932. a. juba 62%. Nende kõrval teiste riikide väljaveo tähtsus on märksa vähem, ainult ookeanitagused riigid — P.-Ameerika Ühendriigid ja Kanada — esinevad enam-vähem silmapaistvalt: 1929. a. nende riikide väljavedu koos moodustas 23%, kuid 1932. a. oli vaid 14% tervest maailmaturu väljaveost.

Tähtsuset kolmanda rühma moodustavad peaaegu võrdselt esitatud 3 Kesk- ja Lõuna-Euroopa riiki — Austria, L.-Slaavia ja Rumeenia — kelle osa 1928. a. (kõige suurem) võrdub 19%, vahepeal — 1930. a. — langeb 15% ja

1932. a. on 16% üldisest maailmaturu väljaveost. Nagu sellest näha, on selle rühma riikidel püsivam osa maailma metsakaubanduses, kuna ookeanitagused riigid omavad rohkem kõikuva tähtsuse ja kaunis tunduvalt viimasel ajal on taganemas maailmaturul.

Eraldi rühmana võiksime veel käsitleda Balti riike — Eesti, Läti ja Poola (Leedu oma väljaveo vähesuse tõttu kokkuvõttes puudub).

Nende kõige suurem osatähtsus on 1928. a., kus nad koos veavad välja 11% üldisest maailmaturu väljaveost, sellest aastast alates langeb aga nende osatähtsus, võrdudes 3 järgneva aasta jooksul 8—9%, kuna lõpuks 1932. a.

Rohkem tähelepanu metsatööstusele!

Kui võrrelda kuukirja „Eesti Metsa“ praegust sisukorda varemate aastate omaga, siis peab õigustatult tunnistama, et see on eelmiste aastate omast muutunud märksa tuumakamaks. Seda näitab kujukalt ka tellijaskonna suurenemine. Nii võib nüüd „Eesti Metsas“ leida lugupeetud teadus- ja metsameeste sulest palju õpetlikku metsa- ja jahiasjanduslikes küsimustes, neil aladel statistikat, vesteid jne. Kahjuks metsatööstuse alal tundub, et sellele võiks pöörda senisest rohkem tähelepanu. Selle puuduse üle kurtmist on tulnud kuuldavale ka metsatöösturite peres. Ainest ei peaks puudu olema, tuleks vaid metsameestel asjast tõsiselt kinni haarata ja kohtadelt oma tähelepanekud, töökogemused, teadmised, mõtteavaldused ja muljed panna kirja ja saata „Eesti Metsa“ toimetusele. Muuseas ei oleks üleliigne kohtadelt tuua paralleele riikliku metsatööstuse ja eratöösturite tegevuse, nende poolt maksetavate tööhindade, tööliste ja vedajate poolt teenitava päevapalga, metsamaterjaalide väljatöötamise, tööliste arvu jne. üle, siis — kohalike elanike suhtumisest era- ja riiklikule metsatööstusele, õnnetusjuhtumest, töö meetodidest, tööriistade katsetamistest ja võrdlustest jne.

Kirjasaatjal ei tarvitse sugugi olla suur kirjamees; kui peaks juhtuma, et käsikirjas tuleb ette lause- või muid vigu, kirja sisu ise aga on tuumakas, küllap see leiab avaldamist ja enne seda lihvi.

Jääme lootma, et käesolevad read leiavad väärilist tähelepanu. H. K.

langeb vaid neile 6% üldisest maailmaturu väljaveost.

Kõigest sellest nähtub, et Soome, Rootsi ja Nõukogude Vene osatähtsus on ülevaate ajal tunduvalt tõusnud, kuna Ameerika ja Balti riikide osa aga on langenud, kusjuures Balti riikide tähtsus on suhteliselt rohkem kannatanud, seevastu K.- ja L.-Euroopa riikide rühm on enam-vähem oma osatähtsuse maailmaturul suutnud säilitada.

Üksikute riikide väljaveol peatudes näeme, et suurim väljavedu oli neil igaühel 1928. või 1929. a., millest peale toimub järjekindel langemine: ühtedel aeglasemalt, teistel järsumalt. Erandina ainult N. Vene väljavedu on 1928. a. alates tugevasti tõusnud, jõudes haripunktini 1931. a., kuna 1932. a. aga juba võib märkida langust, kuigi ta mõlemal aastail — 1931 ja 1932 — väljaveoriikide seas omab esimese koha. Soome ja Rootsi võistlevad omavahel 2. ja 3. koha pärast, kui esimene koht on loovutatud N. Venele. Rootsi väljavedu 1932. a. moodustab oma hiilgeajast — 62,5%, Soome oma vastavalt — 61%, millest nähtub, et Soome väljavedu on suhteliselt veidi rohkem langenud. Norra väljavedu esineb õige tähtsusega osana üldisel maailmaturul — 1—2%; 4 aasta jooksul on ta veelgi langenud ja 1932. a. moodustab vaid 48% 1929. a. väljaveost.

Suurt väljaveo langemist leiame ookeanitagustel riikidel: P.-Ameerika Ühendriikidel teeb 1932. a. väljavedu

vaid 34% hiilgeajast (1929. a.), Kana dal on see arv vastavalt — 37%.

Eelpool tähendatud Kesk- ja L.-Euroopa riikide rühmast on väljaveo vähenemine olnud kõige rängem Austrias ja L.-Slaavias, sest 1932. a. väljavedu on ümarguselt esimesel vaid 46% ja teisel 48% kõige suuremast väljaveo aastast — 1928. a., kuna Rumeenia väljavedu on vähem kokku kuivanud, sest ta moodustab 1932. a. veel 58% 1928. a. väljaveost.

Kesk-Euroopa riigina tuleb nimetada ka Tšehhoslovakkia, tal on aga õige väike osatähtsus maailmaturul: 1—2%, ta väljavedu on 5 aasta kestes vähenenud ligi 4-kordselt, sest 1932. a. väljavedu on vaid veel 26% sellest, mis veeti välja 1928. a.

Balti riikide seas suurim tähtsus on muidugi Poolal, kelle väljavedu aga 5 aastaga on läinud tunduvalt tagasi, sest 1932. a. väljavedu moodustab vaid 32% 1928. a. omast. Läti väljavedu on vähem kannatanud, sest 1932. a. väljavedu teeb siiski veel 46% 1928. a. omast.

Eesti väljavedu, tabelis toodud andmete põhjal, on arvuliselt teiste seas kõige vähem, ka suhteliselt moodustab ta ümarguselt vaevalt 1% maailmaturu väljaveost, kuna 1932. a. see osa on veel vaid 0,4%. Eesti väljavedu on ka väga raskelt pidanud kannatama, vähenedes 5 a. kestes 5-kordselt, sest 1932. a. väljavedu moodustab vaid 20% 1928. a. väljaveost.

Saetud materjaalide väljavedu maailmas (1000 standartides).

Nr.	Väljaveoriigid	1932. a.		1931. a.		1930. a.		1929. a.		1928. a.	
		Stand.	%	Stand.	%	Stand.	%	Stand.	%	Stand.	%
1	Rootsi	763	19%	750	16%	1.026	18%	1.221	18%	1.073	17%
2	Norra	59	1%	67	1%	104	2%	122	2%	112	2%
3	Soome	732	19%	780	17%	900	16%	1.200	18%	1.141	18%
4	Nõuk. Vene	925	24%	967	21%	964	17%	829	12%	569	9%
5	Eesti	16	—	29	1%	45	1%	61	1%	79	1%
6	Läti	91	2%	124	3%	196	3%	193	3%	198	3%
7	Poola	148	4%	252	5%	311	5%	296	4%	466	7%
8	Tšehhoslovakkia	42	1%	68	1%	101	2%	102	2%	162	2%
9	Austria	197	5%	254	6%	318	5%	378	6%	432	7%
10	L.-Slaavia	150	4%	175	4%	252	4%	309	5%	311	5%
11	Rumeenia	270	7%	318	7%	321	6%	435	6%	464	7%
12	P.-Am. Ühendriigid	271	7%	397	9%	575	10%	802	12%	743	11%
13	Kanada	271	7%	404	9%	629	11%	733	11%	729	11%
	Kokku	3.935	100%	4.585	100%	5.742	100%	6.681	100%	6.479	100%

Riikliku metsa- ja lauatööstuse 1931/32. a. tegevus arvudes.

Riiklik metsatööstus on üks tähtsaid metsa- ja rahvamajanduslikke tegureid meie riigis ja elujõulisemaid ettevõtteid omalaadsetest. Töötulemused näitavad, et juhid ja terve metsameeste pere selle tähtsust õigesti hindavad ja ennastsalgavalt ning innuga tegutsevad, et ettenähtud ülesandeid hästi ja otstarbekohaselt läbi viia ning riigile ka suuremat tulu saavutada.

Peab eelkõige mainima, et riikliku metsatööstuse metsamaterjaalide järele polnud varematal aegadel mitte nii suurt nõudmist tarvitajaskonnas kui viimastel aastatel, mida tähelepanekud näitavad, ja eriti just maapidajate, s. o. põllupidajate, hulgas. Näib, et see on järjekindlalt rohkem pinda võitmas. See on ka arusaadav, sest riiklik metsatööstus ei taotle mitte sihte, mis oleksid rajatud üksnes suure rahalise ülejäägi saavutamisele, vaid tema püüab tarvitajaskonnale valmistada vajalisi metsamaterjaale võimalikult odavamate hindadega, mis on peagu võrdsed olnud tootja omahindadega, ja seda välja minnes rahvamajanduslikust lähtekohast.

Riiklik metsatööstus, nagu iga teinegi aruandev asutis, töötab ettemääratud eelarve alusel, mis valitsuse poolt kinnitatakse, ja koostab oma möödunud aasta tegevuse üle aruande. Praegu võtame vaatluse alla 1931/32. a. tegevuse aruande neis küsimusis, mis teataval määral peaksid huvi pakkuma. Nimetatud aastal oli tööstus 82 metskonnas riigis olevast 102 metskonnast. Laua- ning teisi saetud materjaale valmistati kahes riigi lauatehases: Tallinnas ja Kastres, Tartumaal.

Teatavasti oli selle oper.-aasta töökava ja eelarve koostamise ajal rahvusvaheline metsakaubandus sattunud ummikusse, kus keegi ei suutnud ennustada puuturu seisukorda. Ühest küljest arvati, et 1930. a. alanud metsamaterjaalide hindade langus on läinud miinimumini, alla mida enam üldse minna ei või, teisest küljest aga väideti, et senikaua, kui üldine majanduskriis pole lakanud süvenemast, olevat asjata loot-

mine, et puuturu seisukord võiks parandada. Sellele viimasele vaatele seltsisid veel kuuldused Nõukogude Vene metsaekspordi suurest tõusust ja müügihindade alandamisest. Need ja veel paljud teised majanduslikud ja rahanduspoliitilised põhjused sundisid eksportööre uute ostude puhul asuma äraootavale seisukohale ja piirduma eeskätt olevate vanade tagavarade realiseerimisega. Uusi materjaale muretseti juure niivõrd, kuivõrd nõudsid seda jooksivad tarvidused. Kõige selle tagajärjel tekkis olukord, kus vaatamata suurele produktiooni vähenemisele Rootsis ja Soomes puuturul pakkumine siiski nõudmise tunduvalt ületas. Et sellega kaasas käis uus hindade langus, on endastmõistetav. Samuti on arusaadav, et säärases olukorras eksportööridel väljavaated vähenesid välismaalt avansside saamiseks. See viimane asjaolu oli meie metsamaterjaalide ekspordile põhjapaneva tähtsusega, mis tõi seisaku, vaatamata sellele, et valitsus taksihindades suuri hinnaalandusi tegi. See seisak müügis andis ennast tunda ka riiklikus tööstuses, mis selle tõttu sunnitud oli laskma osa eksportkaupa siseturule. Ühenduses hindade langusega võis märgata elavat tegevust aga siseriigis ehitustegevuses, kus nõudmine ehitusmaterjaalide peale tunduvalt suurenes. Üldse raiuti sel aastal metsa 636.165 tm. Kr. 926.762.— väärtuses (selle hulgas läbiraideid, surnud ja tuuleheiteluid, üksikuid puid ja planeeritud maa-aladelt 196.352 tm.), mis ühe tm. kohta keskmiselt välja teeb Kr. 1.46.

Maakondade viisi oli töö suurus üles-
töötatud puumassi järgi:

Viru	— 29,33%
Tartu	— 21,71%
Pärnu	— 12,94%
Järva	— 10,30%
Viljandi	— 8,75%
Valga	— 4,65%
Harju	— 4,31%
Võru	— 3,95%
Lääne	— 3,10%
Saare	— 0,96%

Raiutud metsast saadi tarbematerjaale 253.135 tm. ehk 39,79% ja küttepuid 383.031 tm. ehk 60,21%. Loodeti küll tarbematerjaale rohkem saada, kuid et halva turukonjunkturi tõttu värtnaja tünnilauapuude valmistamine ning eksport ära jäi ja need küttepuides läksid, samuti olid ka küttepuid sisaldavad langid ülekaalus, siis suurenes küttepuidede kvantum; ka lepapakkude peale vähendas a.-s. A. M. Luther nõudmist halva turukonjunkturi tõttu.

Valmismaterjaalidest töötati ümber: pakke — prussideks ja laudadeks, pakke — liipriteks ja tünnilauapuid — küttepuides.

Materjaalide valmistamine ühes ümbertöötamisega on maksnud 517.283 kr. ehk keskmiselt 0,81 kr. tm. (1929/30. a. — Kr. 1,21 ja 1930/31. a. — Kr. 1,09 tm.). Riigi arvel on metsast välja veetud ja tarvitamise või ümbertöötamise kohtadele toimetatud: tarbematerjaale 186.949 tm. ehk 60,12% ja küttepuid 123.991 tm. ehk 39,88%. Väljaveost on makstud Kr. 482.500.—, keskmiselt 1,55 krooni pro tihum. (1929/30 — Kr. 2,91 ja 1930/31 — Kr. 1,78 tm.).

Materjaalide müük on olnud õige elav. Nimelt on müüdnud:

a) tarbepuid — metsast ja laduplatsidelt 243.263 tm.;

b) küttepuid — metsast ja laduplatsidelt 489.323 tm.

Eriiselt tuleb ära märkida, et kohalike elanike-põllupidajate ja omavalitsuste nõudmised olid eelmise aasta omadest märksa suuremad.

Materjaalide müügist on saadud: metsas — Kr. 1.219.352.— ja laduplatsidel — Kr. 1.731.785.—.

Keskmine müügihind ühe tm. kohta on (sulgudes 1930/31. a. hind) metsas Kr. 3,30 (4,04) ja laduplatsidel Kr. 4,93 (7,58).

Riigi lauatehastesse oli koondatud 29.762 tm., peale selle saldo eelmisest aastast. Lauatehastes töötati ümber 30.248 tm. Ühe tihum. saetud materjaalide valmistamiseks on tarvitatud 1,61 tm. puumassi; seega saadi lauamaterjaale 61,97% saagimisel äratarvitatud palkide massist. Seisukord on seega parem möödnud aastate omast, kus

Ülal: Auvere maanaiste selts pärast metsapäeva töö lõppu maikuu 1933. aastal. X märgitud — seltsi esinaine prl. Tamm.

Keskel: Tallinna linna „Plato“ nimeline 6-kl. algkool asukohaga Riisipere asunduses. Laste hulgas lugedes vasakult paremale: 1) juhataja abi hra Mikiver, 2) Nissi vhtk. metsavaht E. Kull, 3) kooli juhataja hr. Suurmat, 4) sama kooli laulu- ja töökl. juhataja hr. Peebo ja 5) vormimütsis, kõige pikem, metsap. juhataja Kloostri metsnik L. Vuks.

All: Kastre metskonna poolt korraldatud metsapäev „Mäksa-Aru“ algkoolile Murulaane vahtk. metsas.

massi tarvitamine suurem oli. Saetud materjaalide valmistamine ja ümbertöötamine on maksnud Kr. 57.083.— ja transport — Kr. 3.081.—.

Lauatehaste saadustest on müüdnud: saetud materjaale — 15.630 tm. ja kõrvalsaadusi — 7.628 tm. Müüdnud on: riigi- ja omavalitsusasutusile 4.040 tm.,

tarvitajaskonnale enda tarbeks 14.537 tm. ja eraturule 5.154 tm. Lauatehaste saaduste müük võrdub Kr. 371.090.—. Keskmine müügihind 1 tm. kohta on Kr. 22,28 (eelmisel aastal Kr. 22,42).

Suuremaks tarvitajaks on siseturg, kus ehitus oli elav.

Kokkuvõetult jaguneb metsa- ja laua- materjaalide müük sortimentide ja tarvitajaskonna järgi järgmiselt:

Materjaalide nimetus	Riigiasutus. tm.	Omaavalitsus- asutustele tm.	Kohalik. elanik. tm.	Eraturule tm.	Kogusummas tm.
Palgid	19.245,24	7.422,88	31.726,40	52.706,87	111.101,39
Lehtpuupakud	273,93	7,53	717,40	14.664,55	15.663,41
Liipri-prussipakud	103,16	—	1,05	—	104,21
Liiprid l/t	2.907,48	30,42	1,13	55,93	2.994,96
k/t	2.687,64	11,80	7,11	55,35	2.761,90
Prussid	436,30	14,72	—	14,68	465,70
Latid	1.077,54	100,36	4 015,57	317,29	5.510,76
Teibad	237,57	11,14	567,87	161,52	978,10
Propsid	250,70	162,94	1.450,23	14.716,49	16.580,36
Paberipuud	45,63	10,94	343,32	76.983,91	77.383,80
Sindlipuud	1.114,97	256,58	7.512,00	98,84	8.982,39
Tünnilauap.	26,98	21,00	63,12	85,40	196,50
Muud tarbem.	41,01	1,93	61,82	135,87	240,63
Saetud materj.	2.877,19	799,19	7.684,10	4.579,82	15.940,30
Sindlid-pilpad	178,14	5,46	282,98	—	466,58
Kõrvalsaadused	95,44	7,84	6.637,23	887,60	7.628,11
Küttepuid	103.143,12	76 946,76	198.233,64	110.999,67	489.323,19
K o k k u:	134.742,04 18%	85.811,49 11%	259.304,97 34%	276.463,79 37%	756.322,29

Suuremateks materjaalide ostjateks olid:

1) A.-s. Põhja paberi- ja puupapivabrik 103.320 rm. paberip. 319.790 kr. väärtuses.

2) A.-s. A. M. Luther 10.707 tm. kasep. 112.526 kr. väärtuses ja 413 tm. lepakke 4.387 kr. väärtuses.

3) A.-s. Järvakandi tehased 27.910 tm. palke 135.700 kr. väärtuses.

4) Riigi raudteevalitsus 3678 tm. palke ja poste 2000 tk., 31.900 kr. väärt., 21.000 rm. küttepuid 78.560 kr. väärtuses, 1537 tm. laudu 37.900 kr. väärtuses.

Riigi raudteevalitsus — liiprid, pöörmeprussid — peaaegu tabeli kohaselt.

5) Kaitseväge var.-val. 13.560 rm. küttepuid 39.080 kr. väärtuses.

6) Postivalitsus 17860 tk. (5305 tm.) poste 38.885 kr. väärtuses.

Peale eelpoolloeteldu on valmistatud ja realiseeritud hagu, kände, lauaservi ja -pinde — 14.614 tm., müügihinnaga 7.199 kr.

Aasta tegevus näitab ülejäägi 330.793,96 kr. suuruses.

Aruande järgi arvatakse, et riiklik tööstus on metsa kännurahale üldiselt juure annud 35,70%.

H. K.

Foto L. Sepp.

Mägede vahtkonna metsavahi elamu Haapsalu metskonnas.

Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu saadikute kogu koosolekult.

J. Pipar.

Pühapäeval, 18. juunil, peeti Tallinnas, Jahimeeste Seltsi ruumes keskliidu saadikute kogu koosolek, millest võtsid osa 14 riigi- ja omavalitsusteenijate kutseorganisatsiooni 32 saadikuga, kes esitasid 7964 üksikliiget.

Koosolekut juhatasid Koff ja Lepik, protokolli Michels.

Uute keskliidu liikmetena võeti vastu Tallinna Riigi- ja Omavalitsusteenijate Ühing, Maanteelaste Ühing, Saaremaa Riigi- ja Omavalitsusteenijate Ühing ning Tolliteenijate Ühing.

Keskliidu juhatuse tegevuse aruanne läinud aja kohta kiideti heaks ja rahaline aruanne kinnitati tasakaalustatult Kr. 1.004,26 suuruses summas.

1933. a. eelarve võeti vastu tasakaalustatult Kr. 1.120,— suuruses ning juhatusele lubati tarbekorral organiseerimise kulude katteks käsutada keskliidu kassa reservist 500 krooni.

Tasude ning sotsiaalkindlustuse küsimuste arutamine kutsus esile pikki vaidlusi. Maaesindajad kurtsid peamiselt, et riigiteenijate palgakärpimistel loodud elukalliduse rajoonid ei ole küllalt õiglased. Maal on küllalt kohti, kus elamine kõigiti kallim kui Tallinnas, mis eriti kulukaks osutub laste koolitamise näol linnades, kuna aga linnas asuvail teenijail need kulud osutuvad märksa vähemaiks. Tallinnas asuvate riigiteenijate esindajad omakord tõid ette andmeid, et linnas elades läheb ainuüksi korter juba ligemale $\frac{1}{2}$ kuupalka maksma, kuna peale selle on liiklemisalal veel erikulud, milliseid maal asuvail teenijail palju vähemal määral või hoopiski ei ole. Mis puutub riidevarustuse küsimusse, siis eriti metsateenijad nõudsid, et riigi poolt antavate vormiriide kandmist ühtlustataks kõigile riigiteenijale, kellel otsene kokkupuutumine rahvaga ning vormiriide kandmine ametkohuste täitmisel tarviline.

Saadikutekogu ei pääsnud mööda ka viimasel ajal ajakirjanduses nii elavaks muutunud küsimusest, nagu seda on rahaväärtuse

ümberhindamine ehk endisse vahekorda viimine nende maadega, kellega meie majandus seotud väljaveo alal ning missugustest riikidest osa kullaaluselt lahkunud. Kutseorganisatsioonide esindajad kinnitasid üksmeelselt, et rahakursi langemisel ei tõstetaks niipea palku, ehk kuigi seda tehtaks, siis mitte sellisel määral, mis kindlustaks senise palgatulu. Tagajärg oleks käega katsutav — tarbeainete hinnad tõuseksid ning riigiteenijate ostujõud langeks, mis asetaks palgateenija senisest palju halvemas seisukorda.

Ühtlastele seisukohtadele jõudes võttis saadikutekogu tasude küsimuses vastu alljärgnevad otsused:

a) Saadikutekogu konstateerib, et riigiteenijate tasude kärpimine on sündinud ülekohutusest. Tasude vähendamine üldiselt on äärmiselt alla surunud palgateenijate elustandardi, mis omasoodu avaldab kahjulikku mõju riigi- ja rahvamajandusele.

Vabariigi valitsuse lubadus viia alla elukallidus ei ole annud mingisuguseid tagajärgi, küll on aga viimasel ajal esmajärguliste tarbeainete hinnad hakanud tõusma, seega riigiteenijate, eriti vähemapalgaliste riigi- ning omavalitsusteenijate ja -tööliste olukord muutub erakordselt raskeks. Saadikutekogu peab vajalikeks alustada võitlust kriisiaegsete palgakärpimiste kaotamiseks. Ühtlasi saadikutekogu rõhutab vajadust hoida rahakurss praegusel tasemel.

b) Saadikutekogu peab tarviliseks, et riidevarustuse küsimuse lahendamisel ühtlustataks varustusesemete kandaeg ja kvaliteet ametkondade vahel, pidades silmas iga üksiku ametala teenistuse iseloomu.

Mis puutub sotsiaalkindlustusse, siis jäädi neis küsimustes peamiselt eelmistel aastatel organisatsioonide kongressidel ja saadikutekogus vastuvõetud otsuste juure, millede järgi riigiteenijale arstiabi andmine olgu korraldatud kindlustuskassa süsteemi kohaselt ning pensionile minekul võetagu arvesse ka raudteelasil kilomeetrirahad ning metsateenijail era-

metsateenistuses oldud aeg. Eriti tekitasid pahameelt arstide poolt võetavad suured sõidurahad, mis riigiteenija'il mitu korda normeeritud ja vähendatud, kuid arstidele on selles küsimuses jäetud täiesti vabad käed, millises küsimuses saadikutekogu üksmeelselt kinnitas otsuse:

„Saadikutekogu teeb keskliidu juhatusel ülesandeks astuda samme arstiabi, arstirohude ja arstide sõiduraha alandamiseks.“

Tähelepanuvääriava ettepaneku tegid saadikutekogus raudteelaste esindajad pensioniõiguse küsimuses, mis näeb ette, et riigiteenijale tema teenistusõiguse rikkumise korral riigi poolt maksetakse kahjutasuna pensioni, vaatamata sellele, et ta ei ole veel pensioni välja teeninud, aga kui ta riigiteenistusest koosseisude koondamise või mõnel muul riigile kasutooval põhjusel vallandatakse. Ettepanek kinnitati järgmiselt:

„Saadikutekogu nõuab, et neile riigi- ja omavalitsusteenijatele, kes mitte oma süü läbi või vabal tahtel teenistusest lahkuvad, maksetaks õiglane tasu pensioniõiguse kaotamise eest; neile riigi- ja omavalitsusteenijatele, kes juba pikemat aega teenistuses olnud, tuleb hakata maksuma pensioni vaatamata sellele, et nad veel ei vasta pensioniseaduses ettenähtud vanusele (60 a.) ja teenistuse kestvuse (25 a.) nõudele.“

Õigusliku korra küsimuses saadikutekogu tegi keskliidu juhatusel ülesandeks jätkata võitlust selleks, et teenijate kutseorganisatsioonidele antaks kaasaráäkimise õigus teenijaskonda puutuvais küsimusis. Ühtlasi saadikutekogu pidas tarviliseks, et teenijaskonna ja administratsiooni vaheliste tüliküsimuste lahendamiseks loodaks vastavad lepituskogjad või vahekohtud.

Palju kõneldi ka vabariigi valitsuse poolt ellukutsutud majandusnõukogust osavõtmise küsimusest, kusjuures toonitati, et edaspidi tuleks Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu juhatusel nõuda osavõttu nõukogu tööst oma esindaja kaudu. Riigi majandusnõukogu tahab olla selleks asutuseks, mis vabariigi valitsusele head nõu annab rahvamajanduslikest raskustest ülessaamiseks, ja nagu senised kogemused näitavad, on ikka ja alati vähemalt riigikassa raskustest saadud üle riigiteenijate palgade kärpimise näol, siis ei oleks üleliigne, kui teenijaisse puutuvais küsimusis lastakse ka teenijaskonna esindusel sõna kaasa rääkida majandusnõukogu töös.

Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu saadikutekogu tegi keskliidu juhatusel ülesandeks astuda ühendusse kõigi palgateenijate kutseorganisatsioonidega tööpuuduse küsimuse ratsionaalsema lahendusviisi leidmiseks, tugedes põhimõttele, et vähendamisele ei kuuluks mitte teenijate arv, vaid tööaeg ja töönormid, kusjuures töötasu ei tohi langeda seniselt tasemelt.

Tööpuuduse küsimus ei piirdu meie päevil üksinda füüsiliste töötajatega, vaid see tont on haaranud enda hõlma ka tuhanded koosseisude kokkutõmbamise ja ametkohtade kaotamise tagajärjel vallandatud vaimse tööd tegijad, kes pole suutelised võistlema füüsilise tööd tegijatega veel pealegi ajal, kus tööd pole kustki leida.

Organisatsiooniliste küsimuste all peatuti pikemalt ja läbirääkimiste tulemustega võeti vastu otsus:

Saadikutekogu leiab, et:

1. Kõigi riigiteenijate kutseliselt organiseerimine tuleb läbi viia nii, et nad oleksid koondunud riigi- ja omavalitsusteenijate keskliidu ümber, kusjuures organisatsioonide tegu võimsamaiks ja majanduslikult kindlamaiks muutmiseks tuleb püüda selle poole, et luua suuremaid kutseorganisatsioonilisi üksusi.

2. Riigi- ja omavalitsusteenijate keskliidu ja omavalitsusteenijate liidu vahel tuleb luua kindel kontakt, mille sihiks olgu omavalitsuse teenijate liitumine riigi- ja omavalitsusteenijate keskliiduga.

3. Riigi- ja omavalitsusteenijate ja teiste palgateenijate ning tööliste kutseorganisatsioonide vahel tuleb luua ühine keskkoht, mis looks kindla aluse permanentseks organisatsioonide vaheliseks koostööks.

4. Kuna riigi- ja omavalitsusteenijate majanduslikud ja õiguslikud huvid sageli ei leia küllaldast kaitset, siis peaks leitama moodus ja võimalus saata oma esindajaid riigikogusse.

Keskliidu uus juhatus valiti 14-liikmeline. Raudteelaste keskkühingu poolt: Ruunik, Lepik, Toomast. Postiteenijate kutseühingu poolt: Kallman, Feldman. Metsateenijate ühingu poolt: Pipar, Kahlberg. Metsailemate ühingu poolt: Sprenk. Tolliteenijailt: Schaknaitis. Veeteede valitsuse teenijailt: Grüntal. Põmini ametnikelt: Toomiste. Postiteenijate tehnilise ala ühingult: Michels. Tallinna riigi- ja omavalitsusteenijate ühingult: Lepp, Villem.

Revisjonikomisjoni valiti: Aadli, Sepp, Kangur.

Ülevaade Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu juhatuse tegevusest.

Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu saadikute kogu poolt valitud uus keskliidu juhatus astus esmakordselt kokku 28. juunil s. a. ja jagas omavalitsuse ametid järgmiselt: esimees — V. Rutnik; abiesimehed — A. Lepp, J. Feldman, V. Grüntal; sekretär — J. Pipar; abisekretär — A. Tomiste; laeaur — A. Mihels; abilaeaur — H. Lepik.

Pensioni peakomisjoni valiti alatiseks esindajaks V. Rutnik ja asetäitjaks — A. Mihels ja A. Lepp.

Üleriiklikku aktsioonitoimkonda nimetati keskliidu esindajaks V. Rutnik ja asetäitjaks — A. Mihels.

Kaaludes rahaväärtuse ümberhindamist otsustas keskliidu juhatus avaldada riigi- ja omavalitsusteenijate nimel protesti krooni kursi langetamise vastu, kuna see vähendab palgateenija tulu ning kutsub esile ostujõu languse. Arvesse võttes elukalliduse tõusu, mis krooni langemisele järgnenud ja veel võib järgneda, peab keskliidu juhatus tarviliseks astuda samme, et kõik riigi- ja omavalitsusteenijate kolme viimase aasta kestes ettevõetud palgakärpimised kustutataks ja senised palgad viidaks endisele tasemele.

Keskliidu juhatus kiitis heaks aktsioonitoimkonna poolt vastuvõetud otsused:

„Aktsioonitoimkond konstateerib, et krooni ümberhindamine ei elusta rahvamajandust ega aita ka kaasa riigi eelarve tasakaalustamisele, küll aga halvendab palgateenijate seisukorda, sest seeläbi väheneb palgateenijate ostujõud ja elustandard. Aktsioonitoimkond peab tarvilikuks, et kriisiaegne palgavähendamine saaks kaotatud, kuna krooni langemise tõttu elu on läinud kallimaks.

Aktsioonitoimkond protesteerib õpetajate palgavähendamise kavatsuste vastu ja peab otstarbekohaseks ülemaalse õpetajate kongressi kokkukutsumise. Aktsioonitoimkond kutsub üles kõiki organiseeritud palgateenijaid toetama õpetajaid nende vastu sihitud eriaktsiooni tagasilöömiseks. Otsustatakse lähemal ajal kutsuda kokku massilisi koosolekuid oma nõudmiste läbiviimiseks.“

Teisipäeval, 11. juulil s. a., käis Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu delegatsioon informatsiooni otstarbel majandusministri jutul, kus selgus, et majandusministri arvamusel enne eelarveaasta lõppu ei ole vabarügi valitsusel enam kavatsusel riigiteenijate palku kärpida. Isiklikult on minister olnud ja on ka edaspidi kategooriliselt riigiteenijate palkade kärpimise vastu. Palgakärpimine piirab palgateenijate ostujõudu, mis viiks meie majanduselu veel suuremasse ummikusse. Seega pole põhjust kuuldustel, nagu seisaks ees riigiteenijail uus palgakärpimine.

Mis puutub elukalliduse tõusu, siis tuleb siin riigiteenijail võtta vastu paratamatult 10% elukalliduse tõus.

Kriisimaks esialgu jääb. Kaotamine võib tulla päevakorrale alles siis, kui uue rahanduspoliitika tagajärjel majanduselu muutub elavamaks ning sellega ühenduses hakkavad suurenema ka riigikassa tulud, kuid selleks kulub vähemalt pool aastat aega.

Suvepubkuse tõttu tegi keskliidu juhatuse sekretariaat koosolekute vaheaja kuni 15. augustini s. a., kusjuures erakorralistel juhtumel kokkukutsumise algatus jäeti keskliidu juhatuse esimehele.

Keskliidu sekretariaat.

Arve- ja kirjutusmasinate korrashoiust.

Metsameestele, kellel kokkupuutumist kontoritöödega, on suureks abiliseks ja lahutamatuks sõbraks arvemasin, kus see olemas. Ka kirjutusmasin on omal alal tähtis ning tarvilik, eriti juhtudel, kus suuremal arvul ühesisulisel kirju ja korraldusi tuleb valmistada.

Varematel aegadel, enne kriisiaega, on võimalus olnud neid metskondadele vabamalt muretseda, mille eest teatavasti eriti on hoolitsenud riigi metsatööstus, et hõlbustada arvestamis- ja kirjutustöid. Nii on praegu üle riigi metsatööstuse poolt muretsetud masi-

naid: arvemasinaid 20 tk. ja kirjutusmasinaid 42 tk. Kui arvestada nende keskmiseks ostuhinnaks Kr. 400.—, siis näeme juba, kui suur summa nende eest raha on välja antud.

Kuuldavasti palutakse aastast-aastasse kohtade pealt, kus veel masinaid ei ole, eelarve korras nende juuremuretsemist. See on ka arusaadav, sest läheb ju neid iga sammu peal hädasti vaja. Missugusel kontoritöödega kokkupuutuval metsamehel ei oleks tegemist numbrite rägastikuga, nagu: igasugustel hindamistel, tehniliste ja rahaliste ning materjaalsete eelarvete koostamisel, müügikavade ja -dokumentide valmistamisel jne. Olevatel andmetel teeb ülepääsmatuid raskusi masinate muretsemisel nende kõrge hind ja välisvaluuta puudus, mille tõttu nende juureostust on tulnud loobuda. Ei olevat ka ette näha, et neid lähemas tulevikus võimalik oleks saada. Järelikult tuleb sedapuhku leppida olemasolevatega, ja kus neid ei ole, seal ilma läbi ajada, heas lootuses paremale tulevikule.

Teatavasti vajab iga tööriist head korrahoidu, eriti veel masin, kui tahetakse selle eluiga pikendada ja tahetakse, et ta korralikult töötaks. Seda oleme kohustatud tegema ka olemasolevate masinatega, ja seda enese kui ka riigi- ja rahvamajanduse huvides. Korraliku hoolitsemise tagajärjel võime rahulikult, ilma närveerimata, masinaga töötada ja rohkem kui pool iga masinale juure anda.

Kirjutusmasin on lahtise konstruktiooniga, seega on sellele ligipääs puhastamiseks ja määrimiseks kergem. Puhastada tuleb bensiiniga. Ei oleks üleliigne, kui kirjutusmasinat vähemalt kord kuus korralikult puhastataks. Tuleb aga selle juures ette mõni rike, siis peab kohe asjatundja poole pöörduma.

Arvemasina puhastamise ja määrimisega on olukord aga hoopis raskem, kuna tema mehhanism on keerulisem ja kinnisem, kuhu juurepääs nii hõlpus pole. Võhikul seda aga lahti võtma hakata oleks väga riskantne. Kui võimatu on iga aasta arvemasina puhastamist ja määrimist ette võtta, siis tuleks seda teha üle kahe aasta. Ka ei teeks paha, kui kirjutusmasin üle paari aasta asjatundlikku ülevaatust ja korraldamist leiaks. Puhastamise asjus

peaks kohalikes keskustes püütama selgusele jõuda, kas ja kuivõrd seal vastavaid asjatundjaid leidub, kes suutelised oleksid seda tegema. Ei leidu neid aga kohapeal, siis peaks masina saatma keskasutuse korraldusse, enne aga selle üle vastavalt kokku leppides.

Kuigi puhastamine ühes saatekuldodega teataval määral väikest kulu nõuab, ei tohiks see siiski ülepääsmatuid raskusi tekitada, kuna ta ennast teisest küljest mitmekordselt ära tasub ja masinat rikkimineku eest hoitakse. Ei tahaks usutav olla, et ülemus selleks otstarbeks krediidi lubamises takistusi võiks teha. Kui otseselt selleks eelarve korras krediiti ei peaks ette nähtud olema, siis peaks võimalusi leiduma neid väikesi kulusid teiste ülejääkide või mitmesuguste kulude arvel katta. Igal juhul peaks edaspidi eelarvete koostamisel seda silmas pidama. Teatavasti on olevad masinad tarvitamisel olnud juba pikemat aega, siis ei tohiks nende ülevaatusega ja puhastamisega viivitada.

H. K.

Paar sõna vormist.

On mitmelgi korral sõna võetud meie praeguse metsameeste vormi enam-vähem ühtlustamise asjus, kuid kõik on jäänud vaid hüüdjaks hääleks. On ju meie praegune vorm ainult „häršovorm“, tähendab, vaid kõrgemate ülemate jaoks, kuna väiksematele vendadele on õige kehvalt toda uhkust lubatud, sest mis nemad ka võivad soovida. Praegune vorm alates metsaülemast on ju päris kena ja ta võiks muutuseta sääraseks jääda. On vaid üks pahe — praeguse vormiga on tõmmatud laias joones vahe metsavahi-metsniku ja nendest kõrgemate vahel. Asetades praegu kõrvuti metsaülema ja metsavahi, ei või kuidagi ära tunda, et mõlemad on ühest ametperest. Isegi seda vähemat metsamehe tunnismärke — tammeoksa — pole metsavahi kuue juurelubatud, rääkimata mõnest rohelisest äärest või muust. Metsniku vormi juure on mingisugune tammeoksa juba lubatud, kuid see on ka märksa teiseladiline kui metsaülemal. Kas ei oleks see tammeokski võinud olla ühtlane kõigile metsameestele, kui ühine sümbol, sest auastme märgiks on ju tärnid? Peab imestama, et, näiteks, politseis on prefektist kordnikuni ühelõikeline kuub, kuna metsameestel on igal astmel eri kuub. Tuleks eeskuju võtta politseist.

Praegune metsniku vorm tuleks anda metsavahile ja metsnik võiks kanda metsaülema lõikega kuube vastavate eraldusmärkidega. Praegune metsnik on ju ometi niivõrd õpetatud ja intelligentne, et kõrgemad ülemad ei peaks häbi tundma, kandes viimasega ühelõikelist kuube.

— Metsamees —

Aastad rõhuvad.

A. Janson.

Mind külastas hulk aastaid vana jahisõber, notaar X. Ta oli kogenud ja osav jahimees, ta jahimärkuste raamatud olid registreeritud karud, põdrad, hirved, ilvesed, metsised, luiged, rebased, leegion jäneseid ja muid metsloomi. Ta oli ka väga hellitatud; oli armas inimene, kui sai lasta, kui talle aga õnn ei naeratanud, siis oli ta otse riivatu. Ühel ilusal laupäeva õhtul tuli ta jälle minu poole, et pühapäeva hommikul minna noore tedre jahile.

Kuumal juulikuupäeval läbistasime heinamaid, rabu ja metsi, kus leidsime rohkesti saaki. Minu koer töötas laitmatult ja vanale sõbrale naeratas õnn seekord palju rohkem kui minule, sest kui kaks meest ühe koeraga jahti peavad, siis muidugi ei saa mõlemad ühevõrra lasta. Jõudsime lõunapaiku higistades metsavahi tallu välja, kus oma põletavat janu kustutasime. Metsavahi põllu veeres, kivivareme ääres, kasvas igivana laia krooniga leinakask. Selle koha valisime oma puhkepaigaks. Võtsime jahivõrgud kaelast ja heitsime kase varju, kus oli kerge tuuletõmme, puhkama. Ei kestnud kaua, kui vana notaari punane nina kõiksugu ebamusiikaalseid toone hakkas esile tooma. Minule säärane muusika pole kunagi meeldinud ega võinud ma selgi korral uinuda. Magavat vana jahimeest vaadeldes tekkis mu ajus mitmesuguseid mõtteid. Kui vana see mees küll õieti võis olla? Ta oli kehakaalult kerge ja seda kergelt keha kandsid kaks pikka, kõverat koiba. Nägu oli tal habemest puhas, ainult ninaalust ilustasid hallide karvadega segatud blondid kärbitud vurrud. Kulme katsid lokkavad blondid karvad ja nende alt luuras kaks teravat kullisilma. Seda väikest nägu ilustas veripunase otsaga terav nina. Vaadeldes seda verevat nina tekkis tahtmatult küsimus, kuipalju konjakit see küll oli maksnud, et saada nii ilusa-

värviline nina. Vana jahimehe kondist keha kattis linnuverega aastate jooksul imbutatud siniseks värvitud linasest riidest pintsak. Vanamehe välimuse järgi polnud võimalik ta aastaid kindlaks määrata. Tal võis olla turjal 45 või ka 75 aastat. Mina tundsin teda aastaid, aga selle pika aja sees ei leidnud ma ta välimuses mingit muutust. Seal ta nüüd puhkas, see metsloomade hirmutis, kelle püssist ei väljunud ükski otstarbetu laeng. Ta oli Eesti metsloomadele samasugune hirmutis nagu Hagenbeck Aafrika ürgmetsa omadele, ainult selle vahega, et tema surma külvas, kuna Hagenbeck loomadele määrab eluaegse vangistuse.

Nii mõtiskelin uneta, kuna vanamees suurima südamerahuga edasi norskas. Oma tänase rahu rikkumise eest tahtsin aga vanamehele veidi kätte tasuda. Olin ennemalt kord säärastest tembest kuulnud, ja minagi panin sellase toime, mille üle praegugi veidi punastan. Võtsin nimelt metsavahi kivivaremeest paar rusikasuurust kivi ja panin need vana jahisõbra võrku, lindude hulka.

Oli vana jahisõber tunni võrra puhunud, ärkas ta, sest ta oli väsimatu jahimees ja tahtis ilusat päeva kasutada niipalju kui võimalik. Ta riputas jahivõrgu kiiresti kaela ja me sammusime edasi, ikka uutesse kohtadesse, kus me veel polnud käinud. Mõne aja pärast hakkas vana õlgu kihutama ja kotirihma ühest kohast teise nihutama. „Ah, kui ilus oleks maailmas elada, kui mitte need aastad ei rõhuks!“ ohkas vanamees.

Läbistasime veel mõned rabaveered, tegime veel mõned paugud, ja hakkasime siis kodu poole sammuma. Vanal näis järsku jahist himu täis olevat.

Õhtul sõitis vanamees oma rikkaliku saagiga linna ja mul oli kahju oma rumalast naljast.

Mälestusi Kauge-Ida rannikult.

Mart Reiman.

Ees oli meri või, õigemini, merekitsus, mis labutab mandri Sahaliini saarest. Oli alles augustikuu algus. Ilm oli päikesepaistene ja ilus. Jõepind, mille laius seal kahekümne kilomeetri ümber, oli kut määratu peegel, milles kõrged okasmetsaga kaetud kaldakaljud võisid tõestada oma romantilist ürgolekut. Delfiin läks puristades jõge mööda üles, veest heites välja oma lumivalget turja. Salkadena ümbritsesid paadil sõitjaid hülged. Ajades veest välja oma koerapea taolisi päid nad vahtisid paati nii uudishimulikult nagu mõnd imet, mida näevad esimest korda. Rohumadalikel askeldasid pardiparved. Neid oli seal õige mitmet seltsi, värv oli neil eemalt vaadatuna mustjas. Sarnanesisid need pardiparvedega täidetud rohumadalikud meie äsja põlenud noore metsa kinnustikele, millede vaatepiiril ei ole otsa! Suurkalapüükides, allpool Nikolajevski linna, kolk-siti ja askeldati kalaaedade ehitamise kallal. Need ehitati seal kilomeeter ja rohkem pikad; ulatusid kaldast kuni sügava vee vooluni. Tuhandete inimeste elu ülalpidaja ja rikkuse-andja, Amuri lõhe, oli üles tulemas. Saabus ta aedade taha, siis vinnati teda veest välja tänavate suus, suuremais kalapüükides — mootorijõul, vähemais — käsitsi. Minu reisi eesmärk oli ka lõhetuleku nägemine Amuril ja võimalusel ka kaasapüüdmine. Oli mul reisiseltsiliselega kahasse ehitatud suur kajutiga paat, millega juba üheksasaja-kilomeetrilise veeteel olime ära purjetanud. Algasime reisi Amuri turjal juba Habarovski linnast. Jahipidamiseks oli meil kaasas püsse mitmet sorti. Kalapüügiks aga — värske kala saamiseks teel — keskmise suurusega jõemörd. Juhusliku suurema saagi äramahutamiseks oli meil kaasas kala-

tünn 25 puuda mahutusega, sool ja veel mõned pisiasjad kalamarja sissesoolamiseks. Mõllesime lõhet kohata veel enne kui ta jõuab Amuri jõkke. Selleks valisime Langeri saare, mis asub mõnikümmend kilomeetrit põhja pool Amuri suud või limani.

Aeg oli lõhe tulekuks veel varajane, seepärast oli tahtmine veel nädalapäevad ennem mööda metsi ja mägesid ümber kolada ja mesikäppadega tutvusi sobitada. Öhtupoolikul töusis tasane tuul ja tõukas purje paadil sirgu. Tuule suund oli Jaapani ehk Kollase mere poolt ja meile päri. Koristasime teekannu ja kast-ruli kaldalt paati ja vinnasime ankru üles. Sõit algas mere kalda äärt mööda põhja poole. Paremat kätt üle merekitsuse sinas Sahaliini saar oma metsaga kaetud mägedega. Pahemat kätt, nii kaugele kui silm ulatus, metsaga kaetud mägestik, — ei ühtki elamut.

Silm otsib orgu ja selles jõkeest, mida mööda pääseks paadiga romantilise ürgmetsa sügavusse. Eemalt paistab midagi oru taolist, milles võib väikese jõe olemasolu oletada. Mõne tunni pärast olime kohal. Me ei olnud eksinud, sest leidsime eest väikese jõesuu. Jõesuu märkal madalikul asus palju parte. Need löid oma mängu edasi ega pannud meie ligitulekut tähelegi või ei pidanud seda hädaohtlikuks. Minu reisiseltsiline Jüri ehk „Jurka“ (nii hüüdsid teda venelased) haaras kajutist oma haavlisuurtüki, millest ta oli iseäranis uhke. Selle eestlaetava üheraudse püssi raua pikkus oli kuus jalga, raua läbimõõt ehk diameeter poolteist tolli, ja ta kaalus tervelt kaheksateistkümmend naela. Selle püssi tappev võime oli tõesti suur! Umbes saja meetri kauguselt huupi antud pauk pardiparve sekka surmas kohal

Kolm päeva hiljem istusin oma kantseleis ja higistasin raamatute kallal.

Seal kuulsin postikellade helinat ja vankrimürinat. Väga armas, et just praegusel igaval momendil saan külalisi, sest juba paar nädalat higistan nende neetud raamatute kallal, — mõtlesin endamisi. Postvanker sõitis ette, aga tühjalt. Postipoiss kargas pukist ja ulatas mulle paki kirjaga. Uudishimuliselt avasin kirja ja paki, ja mis ma leidsin? Vana jahisõber kirjutas:

V. a. härra!

Teie panite minule möödunud pühapäeval kaks kivi südamele, millised minu südant, aga eriti minu paremat õlga, rõhused.

Et mina oma südant kehvast rõhuda ja võõrast varandust omaks pidada ei taha, siis saadan Teile Teie kivid tagasi ja palun postipoisile sõiduraha vastuvaidlematus korras välja maksta.

Kes selles loos oli sisse kukkunud, see olin mina.

seitse parti, haavatud ligi arvamata. Korjasime pardid. Meie õnneks oli mere tõus, mistõttu pääsime päris hõlpsasti jõesuust sisse. Sealne veetõus ja langus on palju suurem kui meil. Jökke oli ujunud sisse mitu hüljest. Kitsas jões olid nad õige arad. Meie neid ei tülitanud. Puri lakkas puude vahel töötamast. Haarasime kepid ja ajasime paadi nendega mõne kilomeetri ülespoole. Jõgi tegi järsu käänaku, läks madalamaks ja käreдамaks.

Õhtu oli käes. Olime väsinud, heitsime ankrud vette, et ööbida. Kargasid kaldale, kraapisin kokku kuivi oksid ja puud, et keeta õhtusööki ja moskiitod peletada eemale. Jüri, kes oli meister kokaametis, kiskus partidel sisikonnad välja, hankis jõest savi, valmistas sellest koogid, milledesse pätsis pardid ühes sulgedega ja need asetas tulele. Säärases savikoores haudub lind hästi tümaks, sellest hoolimata, et savikoor auru all paugatab. Peaasi, et pääseb tülikast sulekittumise toimingust ja on võimalik küpset liha saada ka siis, kui pole keedunõusid käepärast. Seni kui Jüri keetis teed ja parte küpsetas, oli minul jökke püstitatud võrktõke ja mõrd sisse heidetud. Sõime õhtust ja asusime magama kajuti.

Hommikune kalasaak oli kehv, kuid jätkus küllaldaselt kahele mehele pruukostiks. Ümbruskonda järele vaadates leidsime mägede vahelt paari kilomeetri suuruse lageda madalraba. Seda raba kasutasid haned õiseks ja tormiaegseks puhkepaigaks. Parv parve järele tõusis neid hommikul rabast ja lendas mere poole. Otsustasime neile õhtul rabasse ette passima minna. Õhtupoolikul olime aegsasti platsis, Jüri oma haavlisuurtüki ja mina harilikku kaheraudse jahipüssiga. Jüri pidas ülearuseks minna lageda raba peale passima, asetas ennast jõe-kaldale pöõsa varju, oru suunas, mida mööda haned hommikul mere poole lendasid. Mina pidasin paremaks minna lageda raba peale. Jüri irvitas mulle nagu nõiduseks tagant järele: „Sa võid oma titepüssiga minna ja otsida kohta, kus sulle haned otse pähe lendavad, ega sa kõrgemalt taba.“ Läksin keset lagedat raba ja valisin koha, kus kõige rohkem hanesulgi ja väljahaiteid maas. Sinna kõrgema mäta otsa valmistasin endale samblast kuiva aseme, millele selili heitsin ja pealt end samblaga maskeerisin, et haned midagi iseäralist ei märkaks. Ei tulnud kaua oodata, kui kuulsin rahuliku hane hääle naginat ja tiibade vuhinat. Hanekari lendas minust umbes paarikümne sammu kauguselt ja paari sülla kõrguselt mööda. Tõusin istukile ja andsin kaks pauku. Mitte sulgegi! Panin uued padrunid püssi, maskeerisin ennast ja jäin

uuesti ootama. Südamas kibedustunne ja hirm Jüri irvituse ees! Hakkasin isegi Jürit püssi äranõidumises kahtlustama. Hane kaagutamist oli kuulda mitmelt poolt, aga Jüri pauku ei tee! Jälle lendavad haned üle minu pea, nõnda madalalt, et kütil on võimatu mitte tabada. Jälle annan kaks pauku. Jälle endine nali! Järsku tuleb meele, et Jüri võis viguri pärast haavlid padruneist ära võtta, et minu saamatuse üle pärast hea oleks irvitada. Tõmban rihma küljest ühe padruni teise järele välja. Haavlid puuduvad. Tervest parema külje rihma poolest haavlid padruneist ära võetud! Pidid Jürit üle raba tõrvama hakkama, aga hanede juurelend ei annud mahti! Veendunud, et haavlid alles, kiskusin pahemalt poolt võõrihma küljest kaks padrunit ja panin püssi. Heitsin selili ja hakkasin ootama. Mida rohkem õhtu poole aeg jõudis, seda rohkem hakkas hanesid rabasse lendama. Ootasin seni, kuni parv lendas mul otse üle pea. Istukile tõusmata andsin kaks pauku ja sain kaks hane. Tõusin asemelt, et minna saaki korjama. Hirmsa kisaga tõusid rabast haned ja hakkasid raba ümber tegema ringlende. Haned olid parajasti jõudnud Jüri kohale, kui nägin nende suunas suitsusammast üles kerkivat. Jüri pea kohal keerlevas hanehunnikus löid kolm hane tiivad kokku ja kukkusid alla. Jüri oli võidumees! Küsimuse peale: „Miks sa varem ei lasknud?“ vastas ta: „Ega rohi ja haavlid ole ilma rahata saadud, et neid ühe hane-näru pärast võib raisata!“ Haavlite mahalaskmise pärast minu padruneilt

Dõhiku jahiretked.

„Mis lora see on, et meie metsad on jahiloomadevaesed? Näete, sain seal esmakordselt kohe niipalju jahisaaki, et annab õige tasu, ja metsa jäi neid veelgi küllalt!“

Jürile peapesu andma minnes sain vastutasuks kaela noomituse „hooletuse“ eest. Ma olevat lohakas ja hooletu, ei vaatavat järele, mis ma püssi sisse panevat ja millega laskvat. Tema tahtnud minu tähelepanu püüasja juures ergutada. Võivat olla võimalik, et talvel jahile minnes võib kohata musta rebasega, säärase hiinalise looma mingi äparduse pärast ära minna laskmise puhul olevat minu kahju võrdlematult suurem! Tiigri või mõne teise suurema kiskjaga kokku puutudes võivat minu ettevaatamatuse tõttu minuga sedasama juhtuda, mis juhtunud eelmiseval aastal tema õndsas jahiseltsimehe Juhaniaga.

„Läksime esimese lume tulekul“, jutustas Jüri, „Maani küla taha metsseajahile. Juhan oli julge ja osav jahimees. Mina läksin üht ja Juhan läks teist orgu mööda, mäeselg lahutas meid. Juhan juhtus tiigri peale ja kõmmutas selle pikali. Viga seisis selles, et ta oli liig kärsitu ja ettevaatamatu: ruttas kohe ligi. Arvas vist, et on maha lasknud jänese, keda võib jalust kinni haarata ja kotti toppida. Tiiger oli käbedam. Toibus ja kargas mehele otsa! Olin lähedal ja kuulsin appihüüdmist. Ruttasin küll kohe ligi ja kihutasin tiigrile kuuli pähe. Kuid oli hilja, Juhani kondid olid juba tühjaks tehtud. Korises veel natuke ja heitis hinge. Matsin ta sinnasamasse mäenõlvakule põlise seedri alla. Päris kahju oli temast!“

Jüri noomitust ja jutustust kuulates olime paadi juure jõudnud. Mõrd, mis hommikul jõkke jäi, oli kalu nagu täis kiilutud. Võrk-tõkke esine mustas kalaparvest, kes otsis pääsu ülespoole. Gorbuša oli üles tulema hakanud. See kalasort on lõhe taoline, kuid õrnema lihaga ja väikesem. Liha ja mari on punane nagu lõhel, tarvitatakse värskelt ja suitsetatult. Pidasime nõu, mis nendega peale hakata. Jüri oskas kala suitsetada ja marja sisse soolata. Tema arvustuse järgi võisime varemalt kui Amuri elanikud neid suitsetatult turule toimetada ja kõrgemat hinda saada. Seisime meie ju põhja pool, kust gorbušal kulus Amuri jõkke jõudmiseks veel mitu päeva. Veeretamise mõrra kaladega kaldale. Jüri hakkas neid rappima, milline toiming seisis kala seljast lõhkiõikamises, sisikonna ja marja väljavõtmises. Kui olime tunnini täis soolanud, algas suitsetamiskuuri ehitus. Nelja maa sisse taotud posti külge seoti väänatud vitstega põikpuud, puukoorest seinte ja kalavarraste kandjaiks. Nagu plekkplaatidega katsime põliste lehiste tüvedelt mahaaetud koortega suitsetamiskuuri seinad ja katuse. Poole päevaga oli ehitus püstitatud. Kala tuli

nii palju, et suitsetada ei jõudnud. Ülejäägist kasutasime ainult marja, kuna kala loobiti paati ja sõidutati sedakord edasi, et mädalehk enam ninna ei tungiks; ja siis loobiti kaldale.

Kala lehk oli karudele ninna tunginud ja neid mitu tükki ligi meelitanud. Kalakuhja lähedal jõe kaldal kasvas laiaoksaline lehis. Sinna ehitasin lava õiseks passimiseks. Läksin pärast päikese loojaminekut kohale. Asetasin ennast lavale. Püssi laadisin jämedate kartetšipadrunitega. Panin veel paar padrunit käepärast juhtumiks, kui karu peaks vigastamise korral puu otsa järele ronima, et siis teda vääriliselt saaks vastu võtta. Õhtu oli vaikne ja ilus. Mets ja mägestik oli uinunud... Ainult mere suunast kuuldus veel sajahääleline merilindude orkester.

Õhtuvaikust segas veel jõe mööda üles ja alla lendavate partide tiibade kohin. Aeg venis oodates pikkamisi. Vaevaga suutsin pealetükkivat und peletada eemale. Enne poolööd kuulsin oma selja taga jões veepladinat, mis sarnanes loomakarja vettelaskumisele. Selja taha pilku heites nägin veepeegelduses emakaru kahe pojaga jõemadalikust üle ronivat. Eru-tusvärin läbistas keha ja uni oli nagu peoga pühitud. Kaldale jõudes tegi emakaru mõminat ja järsku kostis läbi õise vaikuse: puhh! puhh! puhh! ja jalgade madinat metsa suunas. Karule oli kas minu hais ninna tunginud või jälle kohutasid teda minu õhtused jäljed. Uni oli kadunud ja jäin edasi passima. Natukese aja pärast kuulen kedagi otse minu vastu jõekallast mööda lähemale tulevat. Öö hämarus ja puude võrk takistas vaadet. Kalakuhi oli minust kõigest paarikümne sammu kaugusel, sinna poole sirutasin püssiotsa. Istusin liikumata paigal, kartsin isegi valjusti hingata. Nina maas, sammus puude vahelt välja suur karu kalahunniku kallale. Olin ärevil ja seepärast tobe. Oleksin pidanud olema veidi suuremeisem ja laskma karul ennem ka veidi kala maitsta, kuid mina kihutasin talle puu otsast laengu alla otse pähe. Nagu piksest tabatud langes karu kokku. Orava kiirusega olin puu otsast maas ja paadi juures. Kajutisse astudes ja magavale Jürile külge müksates teatasin, et olin maha lasknud karu. Oodatud kiituse asemel pahan-das Jüri, et ilma põhjusega segan tema und ja teen kisa. „Segasid praegu minu head unenägu!“ urises Jüri. „Nägin unes, et olin oma õndsas jahikaaslase Juhaniaga kuskil trahteris ja meil oli lõbus olemine, mis siin viletsas maailmas midagi väärt on! Sellesama Juhaniaga olime mullu sügisel Kia jõe kaldal karujahil. Laksime ühe nädala jooksul kolm-

teistkümmend karu. Oleksime siis iga tapetud karu juures hõiskama hakanud, kes seda lärmi siis oleks jõudnud ära kuulata. Olen vana ja himees ja olen palju karusid näinud, kuid mitte nõnda palju kui eelmisel sügisel Kia jõe kaldal neid mägedest alla tammeterude kallale oli tulnud. Küla rahvas ei võinud enam karja välja lasta, paluti kubernerilt soldateid karude vastu võitlemiseks. Mina seda karunäru õösel küll vaatama ei tule. Pealeselle on karu vigastamise korral see ka hädaohtlik! Võid talle pimedas vabalt sülle kukkuda ja siis ei ole muud kui kontide ragin! Kõige mõistlikum on, kui heidad asemele ja puhkad ennast välja!“ Ronisid asemele ja viskusid pikali. Uni ei tahtnud esiti tulla, kuid uinusin siiski. Hommikul vaatama minnes lamas karu samas asendis, millesse ta õösel puu otsast kõmmutasin. Kõhuli maas, käpp astumiseks välja sirutatud. Surm oli olnud silmapilkne. Veeretamise karu seljale ja kiskusime ta kasuka maha. Nahal ei olnud suurt väärtust, karv oli alles lühike. Liha oli rasvane ja pekikord peal nagu nuumseal.

„Küll saavad toredad suitsusingid!“ kiitis Jüri. „Trahteripidajad Nikolajevskis lähevad küll riidu isekeskis nende pärast!“ Meelitatud Jüri rikkalikust lootusest paranes ka minu mee- leolu: oli ju minu poolt mahalastud karul siis ikka ka oma väärtus! Tegime tunni kaladest tühjaks ja panime suitsu. Tunni täitsime väärtuslikuma ainega — karulihaga. Kui kalad olid juba suitsunud, vinnasime karu singid üles.

Andsime esiti külma suitsu, pärast ka kuumust. Pidasime parajasti lõunat. Päike paistis soojalt. Karusinkidest tilkuv rasv, sattudes tulle, särises alatasa. Süte peale kogunenud rasva hulk lõi plahvatades põlema ja leek haaras karusingid, suitsetamiskuuri seinad ja katuse. Tõrvane ja kuiv lehisekoor põles nagu tõrvatünn, rasv karusinkidel nagu petrooleumivaat.

Kuumus oli nii suur, et ligi ei võinud minna. Kustki polnud võtta moodsat tuletõrjet, kes oleks kustutanud, ega kindlustusseltsi esindajaid, kes oleksid tasunud kahju. Läksid need karusingid jahijumalale ohvriks, järele jäid ainult mustakspõlenud sõetükid!

Lugesime oma suitsukalade tagavara üle, sidudes neid kümnete viisi kokku. Õhtu eel käisime veel hanejahil. Saak oli rahuldav. Hommikul koidu ajal kiskusime ankru üles ja sõit algas Nikolajevski linna poole, mis asus meist umbes seitsmekümne viie kilomeetri kaugusel. Tuul oli soodus, jõudsime õhtu eel linna. Meil oli õnne. Aurulaev „Baron Korff“ oli Habarovskist alla tulnud ja ülesostjaid kaasa toonud. Ülesostja grusiinlane maksis

meile kauplemata kaksteist rubla kala sajast ja rubla hane tükist, mis oli võrdlemisi suur hiud. Olime ainukesed, kel suitsukala oli müüa. Saimme üle saja rubla oma kauba eest Lääksime linna, et teha tarviliisi oste. Linnas tutvusime kolme vennaga, eestlastega. Nad olid asunud sinna elama kuue aasta eest. Neil oli Nikolajevski linna lähedal külas oma maja ja kalatünnitehas. Saimme neilt küllakutse. Tegime kähku tarviliised ostud. Jüri armastas napsu võtta, seepärast hoolitses ta eeskätt selle eest, et poolepangeline piirituseplekk oleks täidetud. Polnud ka põhjust seepärast tema üle pahanada. Oli see seal maal ka tõesti kõikvõimas tegur ja abimees hädas! Juhtus, et tuli mingi tarviduse pärast sõita külla. Kui me lahket vastuvõttu ei leidnud, oli Jüri esimene asi näidata piirituseplekki. See kõrvaldas kõik arusaamatused ja õiendas kõik. Kohe kerkis majas teemasin lauale ja meie olime tervitatud ja heal meelel nähtud külalised. Võtsime voorimehe, kes sõidutas meie ostud sadamasse.

Päästsime paadi ketid lahti ja sõit algas kahel paadil eestlaste kodu poole, kuhu jõudsime videviku ajal. Eestlasil oli elumaja üle küla. Nagu mõis talumajade seas. Mööbel toas ja vaibad põrandal, mis seal külades ennenägematu asi. Tünnitehas valmistas kalatünni aasta läbi, välja arvatud lõhetuleku aeg, milleks mobiliseeriti kõik olemasolevad jõud.

(Järgneb).

Kaaluv plisiasi.

„Küll see on sul pagana hea püss: võt- tis pätsu vagaseks kohe raksupealt viieküm- nelt sammult. Kust sa said nii vahva riista?“

„Ah iseenesest polegi see vana püssilõkats suurem asi, aga ta tapab seepärast hästi, et ma ta korras hoian ja laen alati „Eesti Metsa“ asjatundlikkude ja tulusate näpunäidete järele.“

Kirjanduslik ringvaade.

Riigi metsavalitsus ja riigi metsatööstus 1918—1930.

Riigimaadeja- metsade valitsuse väljaanne, 781hk.
Tallinn 1932.

Ammu tundus teravat puudust teosest, kus kokkuvõtlikult oleks käsitletud meie riigi metsavalitsuse ja metsatööstuse tegevust alg-aastaist alates.

Üksikud ajakirjades laialipillatud artiklid ei võimaldanud igakülgse ja ka ülevaatliliku pildi saamist, pealegi ajalooline arenemiskäik kippus ajaga paratamatult ununema. Seepärast käesolev teos, kus leiame ülevaate seni tehtud tööst ja tegevusest, osutub päris hädavajaliseks, täites selle tühiku, mis meil seni selles suhtes oli. Ta on ühtlasi ka esimeseks statistiliseks koguteoseks meie metsamajandusest; välismaades mõnel pool ilmub igal aastal vastav üksikasjaline ülevaade.

Käesolev teos eriti kergendab ülevaate saamist üksikuist metsamajanduslikest küsimustest.

Rikkalik arvuline materjal on koondatud 63 tabelisse, pealeselle on aga hulik andmeid vähemais nummerdamata tabeleis ja tekstis. Tabelite varustamine prantsuskeelsete allpealkirjadega võimaldab nendega tutvumist ka välismaal. 78 lk. teksti selgitavad 24 pilti, 7 diagrammi ja 1-värviline riigimetsade kaart. Meeleldi oleksin soovinud veel rohkem näha pilte metsadest ja metsatöödest, mis võiksid anda igale lugejale ainek selge kujutluse, aga muidugi selle soovi teostamine oleks tunduvalt tõstnud teose trükkimise kulusid.

Igatahes teose koostajad ja väljaandjad on teinud väga tarvilise ja tänuväärse töö; tahaksin loota, et ilmunud töö ei jääks viimaseks, vaid et tulevikus säärased ülevaated ilmuksid juba lühemate ajavahemike järele perioodiliselt.

Igale tegelikule metsamehele pakub teos kahtlemata palju huvitavat ja selgitavat, seepärast oleks loomulik, et iga metsamees selle võiks omandada. Kahjuks ei ole raamat avalikus müügis saadaval, sest teda on trükitud piiratud arvul. Kahju!

On peagu võimatu anda lühikest ülevaadet säärastest arvudega küllastatud tööst, sellega peab ikka otseselt tutvuma.

Allpool püüan siiski peatuda lühidalt mõnedel tähtsamatel küsimustel, arvestades just seda, et ikkagi mitte iga metsamehe kätte ei satu see teos.

Vastavalt pealkirjale käsitletakse teoses eraldi riigi metsavalitsust ja riigi metsatööstust.

Riigi metsavalitsuse osa on jaotatud peatükkidesse: I) metsavalitsuse tekkimine ja arenemine, II) metsade koosseis, III) riigimetsade majandamine.

I) Eesti riikliku metsavalitsuse tegevuse algpäevaks on 13. nov. 1918. a., sest sel päeval okupatsiooniaegne Eestimaa provitsiaalvalitsus, millele allus ka Tallinna metsainspektsioon, anti üle vormilise aktiga Eesti ajutise valitsuse esindajale J. Jaaksonile ja P. Põllule. Vast 16. nov. määrati ülevõetud Eestimaa metsaosakonna juhatajaks hra A. Mahoni. 30. nov. anti metsaosakond põllutöoministeeriumi alluvusse ja osakonna juhatajaks sai J. Zimmermann.

Lõuna-Eestis toimus ülevõtmine veidi hiljem kui Põhja-Eestis. Esialgu kuni jaanuari keskeni 1919. a. talitasid koha peal olevad metsaülemad enam-vähem omapead, keskvaseltselt juhtnööre saamata.

1. III 1919. a. määrati metsaosakonna juhatajaks J. Kitsing, kes esimese metsade peavalitsuse juhatajana jäigi sellele kohale kuni 15. VII 1923. a.

11.—14. maini 1919. a. kutsuti kokku I Eesti metsaülemate koosolek, mille otsustest olid mitmed väga tähtsad, nagu metsade peavalitsuse ja maakonna metsaülemate instituudi loomine, metsade kohta andmete kogumine jne. Samal aastal korraldati 1½-kuised metsakursused, kus praktikandid pidid valmistuma ette abimetsaülemaks. Järgneva aasta 11.—12. ja 1921 — töötasid Tartus p.kema-ajalised (9 kuud) metsaasjanduse kursused.

10. II 1920. a. tegi metsade peavalitsus korralduse metsaülematele võtta võõrandatud metsad viibimata riigi valitsemisele; see metsade riigistamise töö oli juuni aluks enamikus juba lõpetatud. Ühtlasi tuli aga läbivaatamisele üle 700 maaseadusega tühistatud metsa ostu-müügi-lepingu, selleks moodustati eriline komisjon.

Aastate kestes on ametkonna koosseisudes tehtud mitmesuguseid ümberkorraldusi, nagu maakonna metsaülemate instituudi likvideerimine ja metsarevidentide ametisse seadmine, mitmekordsed ametikohtade muutmised jne., suunimaks muutuseks oli iseseisva metsade peavalitsuse likvideerimine — 1. II 1927. a. Kõige suurem oli metsade valitsuse koosseis 1921. a. — 2843, kuna 1930. a. see võrdub 2147-le. 1930. a. oli 106 metskonda, keskmine suurus 10.688 ha (minimaalne 2.433 ha, maksimaalne 24.601 ha).

Isikliku koosseisu kutseoskus on aja jooksul paranenud, sest T. Ü. metsaosakond ja Voltveti metsakool võimaldavad tarvilise ettevalmistusega tööjoudude saamise. Siiski oleme veel kaugel normaalsest olukorrast. Kõrgema haridusega ettenähtud kohtadel (210) on 1. I 1930. a. vaid 55 isikut ehk 26,2%, kel on täieline eriharidus*). Samuti on ka metsnikke kohtadel vaid 58 isikut ehk 24,7%, kel on vähemalt metsakooli haridus; seega siis administratiiv- kui ka käitis-ametkonnas vaid ümarguselt $\frac{1}{4}$ koosseisu omab tarvilise erihariduse.

II) Metsade üldsuurus võrdub meil 945.958 ha, millest riigimetsi on 78,5%, linnametsi — 1,4%, talumetsi — 16,9%, tööstustettevõtete ja teiste eraomanike metsi — 3,2%. Metsamaa moodustab 21,6% üldpinnast, kõige rohkem on metsa Valga- (33,6%), Viru- (31,9%) ja Pärnumaal (25,0%), kõige vähem Saare- (7,5%) ja Läänemaal (13,1%).

Ühe elaniku kohta tuleks keskmiselt 0,85 ha metsamaad: Virumaal 1,36 ha, Pärnumaal 1,35 ha, kuid Saaremaal 0,36 ja Harjumaal 0,41 ha.

Okaspuumetsad on suures enamuses (umbes 70%), kuna lehtpuumetsi on umbes 30%.

Okasmetsa seemendamata raiesmikke oli 1929. a. 34.001,2, lehtmetsa omi 10.370,2 ha, seega kokku 44.371,4 ha, lagendikke ja harvikuid kokku oli samal aastal 17.045,1 ha.

Okasmetsas on 81-a. ja vanemaid puid kõige rohkem, ka lehtmetsas on kõige vanemad puud (41 a. ja rohkem) ülekaalus.

*) Eesti Metsas nr. 2 — 1933. a. avaldatud hr. F. Reidolfi artiklist „Metsateadlaste üleproduktioonis“ peab aga järeldama, et kõrgema haridusega metsateadlastest tulleviklus üldse vajadust ei ole, välja arvatud mõned üksikud eriteadlased, keda võib välismaal ette valmistada. See vaade on ilmses vastolus tõelise olukorraga ja põhjendamatu.

Männimetsad on meil üldse hea kasvuga ja rahuldava tervisliku seisukorraga, kuna kuusemetsade tervislik seisukord on viletsam. Ka kasemetsad on hea kasvuga ja tervisliku seisukorraga, seevastu on aga haavade seas väga suur protsent rikutud puid; teiste puuliikide tähtsus on eelmistest tunduvalt väikesem.

III) Riigimetsa majandamine. Metsade riigistamisel selgus, et suurema osa metsade kohta puudusid majanduse kavad ja plaanid, kuna paljudel kordadel ei olnud üldse andmeid metsade suurusest. Seepärast oli tarviline metsakorralduse kiire teostamine. Esialgu toimus metsade arvestamine, kuid 1923. a. otsustati üle minna täiskorraldusele. 1923—29. a. on korraldatud 593.328 ha, aasta jooksul suudetakse korraldada 65.000 ha, nii et kõikide metsade korraldus lõpeks vast 1938. a. Täiskorraldusel on määratud raideringiks männile enamuses 120 a., kuusele enamuses 100 a., lehtpuudele enamuses 60—70 a.

Metsamata raiesmikud moodustasid 1920. a. kuni 5% metsaga kaetud pindalast; tuli leida kohe abinõusid metsa uuendamiseks, kuid puudusid seemnete tagavarad, taimeaiad olid metsistunud, käbikuivatused lagunenud, seepärast esimestel aastatel ei suudetud palju teha. 1920—1930. a. on külvatud mändi — 18.972,7 ha ja kuuske 2.847,7 ha, istutatud mändi 2.780,3 ha, kuuske 2.771,8 ha, seega männiga on kultiveeritud 72,7%, kuusega — 18,8%. Kultuuride täiendusi on mainitud ajal tehtud 12.350,4 ha. Seemnete muretsemine tegi esialgu raskusi, 1925. a. asuti uute käbikuivatiste ehitamisele ja vanade kordaseadmistele. Metsa-kultuuritöödeks on kulutatud Kr. 1.368.890,3.

—Metsa hooldamistööd majapidamise algaastail jätsid soovida, sest puudus tööoskus ja õppinud töölisel. Hiljemini on hooldamistööde ulatus suurenenud, kuid tarvilise kõrguseni need veel ei ulatu: 1922. a. on hooldamistööd tehtud 4.633 ha, 1929/30. a. juba 13.897 ha.

Metsakaitse alal oleks tegemist: tuulemurru-heitega, putukate vigastustega, seenhaigustega ja metsapõlemistega. Vigastuste ulatuse üle võib ainult kaudselt otsustada. Suurimaks tuulemurru-heite põhjuseks on metsahuvide rikkumine maakorraldustöödel. Metsapõlemisi on olnud 8.526 ha, sellest oli 3.905,3 ha metsaga kaetud, ligi $\frac{1}{2}$ metsapõlemisi on tekkinud tulega hooletust käitumisest ja raudtee vedureist.

Metsakuivatustööd esimestel aastatel piirdusid vaid vanade kraavide puhastamisega, kuna uute kaevamist alustati vast 1923. a. Kogu ülevaateaja jooksul on vanu kraave puhastatud 1513 km ja uusi kaevatud 717 km.

Metsateede ehitamine on toimunud piiratud ulatuses, paljudel kohtadel on metsateede tegemine seotud uute kraavide kaevamisega ja kulud tasutud kuivatustööde krediidist. Ka riigi metsatööstuse töö kulude arvel on teostatud metsateede tegemist, eriti oleks nimetada väljaveoraudteede ehitamine Pärnu- ja Virumaal.

Metsateenijail on kasutada 26.689,8 ha maad palgamaana, sellest 2.741,5 ha rendi alusel. Metsa- ja sooheinamaid antakse kasutada enampakikumise või kindla hinnaga. 1920. a. metsavalitsuse valdamisele võetud tööstusettevõtted on peagu viimсени likvideeritud. Kõlbatute maade kasutamine on piirunud turbarabade väljarentimisega. Metsavalitsuse valdamisel olevad hooned olid metsade riigistamisel viletsas seisukorras ja 10 a. jooksul ei ole nimetamisväärtset paranemist järgnenud krediitide puudusel, selle tagajärjel on paljud hooned kasutuskõlbatud. Uute hoonete ehitamisega on seisukord veel halvem.

Maaseadus kindlustas metsadele täielise puutumatus, kuid aja jooksul see kategooriline keeld muudeti ja algas metsamaade planeerimine. Sondeeriti koguni pinda riigi metsamajapidamise likvideerimiseks. 1920.—1929. a. on planeeritud metsamaid 61.561 ha, tarbemaid 16.648 ha, kõlbatuid maid 27.582 ha, liigitus teadmata 1.076 ha, kokku 106.867 ha. Kõige suurem metsamaade planeerimine oli 1920—1923. a., s. o. ajajärgus, kus metsad jagamisele ei pidanud kuuluma; metsavalitsuse valdamisele on planeerimise korras tulnud maid 539,10 ha. Metsamaade planeerimisega on sündinud järgmised kahjud: 1) metsa tuulekindlate servade äraplaneerimisega — tuulemurdude-heidete tekkimine ja putukate levimine, 2) metsatööliskohtade kaotamine, 3) eraomanduste asetamine riigimetsa.

Karjatamise lubamine riigimetsades on möödunud aastail seisnud korduvalt päevakorras; võib loota, et lähemas tulevikus karjatamine ei ole vastolus metsamajapidamise eluliste huvidega. Riigimetsas aastas keskmiselt karjatatakse 57.712 looma, kõige rohkem muidugi sarvloomi ja lambaid. L.-Eesti karjatatakse keskmiselt vähem kui Põhja-Eesti.

Jahiloomade-lindude siginemist on takistanud: 1) suur omavoliline jahipidamine, 2) lühikesed jahikeelaujad, 3) kasside ja hullkuvate koerte rohkus, 4) suur röövlindude arv.

On koostatud uus jahiseadus, mis ootab riigikogus vastuvõtmist. Seni on riigimetsades jahipidamine piiratud ja pandud maksma kindel kord. Asutati sellekohaseid jahiloomade-lindude hoiumetsi, neid oli 1929. a. — 151.271 ha, korraldati röövlindude hävitamise võistlusi ja jahiloomade-lindude toitmist.

Esiialgu peakasutuse suurus rajati metsa võõrandamisaktide andmeile teiste puudumisel. 1924. a. tehtud kokkuvõtte põhjal määrati uus, aga juba vähem, raidelangi suurus. Raidelangi suurus on aastatega muutunud vähenemise suunas: 1920—21. a. — 8.518 t., 1929 — 6814 t. (7447 ha). 1922—1929/30. a. on peakasutuse arvel kasutatud 2.123.924 k.-s. Kasutus, niipalju kui see ei olnud tingitud erakordseist tegureist, on püsinud juurekasvu piirides.

Raidelankide hindamisel keskmine puiduvara 1 tiinu kohta oli 1922. a. — 25,2 k.-s., 1926. — 29,1 k.-s. peakasutuse raidelankidel, seega keskmine 5 aasta eest 27 k.-s. Arvates kasutamata raideküpse metsa keskmise puiduvara 30 k.-s. tiinule oleks üldine riigimetsade puiduvara ümarguselt 68 miljonit kantmeetrit. Suuri raskusi on teinud asundus- ja renditalude metsade hindamine, esimesi on 25.314, teisi 4.478, kokku 29.792 talundi metsad on hinnatud, kus keskmine tagavara 26,4 k.-s. ühel talundil. Kõikide asundustalude metsade tagavara oleks ümarguselt 800.000 k.-s., maksvate määruste kohaselt oleks selle metsa müügihind Kr. 8.745.000.—, taksihind aga Kr. 14.000.000, seega soodustus Kr. 5.265.000. Metsataksihindu on ülevaate ajal 8 korda muudetud, 1920. ja 1921. a. kokku 4 korda.

Metsamüükidel võistluspakkumiste ja oksjonite hindade vahe (1926/27. oli keskmiste hindade vahe kuni 20%, 1927/28—1929/30 vähemalt 30%) kujutab metsamajanduse toetust põllumajandusele ja põhjustab võistluspakkumistelt ostetud metsamaterjaalidega hangeldamist. Nummerdatud puude müümisel kohalikud tarvitajad lähevad võistluspakkumistelt kindla hinnaga müügiviisile kui neile soodsamale. Viimase 3 aruande-aasta jooksul on müüdnud kohalikule tarvitajaskonnale keskmiselt 43,9% üldmassist, oksjonilt 21,9%, riigi metsatööstusele — 24,6%, riigi ja omavalitsusasutustele 4,3% ja muile 5,3%. Kuna

riigimetsatööstusele müüdnud metsast läheb ümarguselt 35% eraturule, muu osa aga kindlaile tarvitajale, siis oleks üldine kasutuse jaotus säärane: kohalikule tarvitajaskonnale — 50%, oksjonil, üldiseks tarvitamiseks — 30,6%, riigi- ja omavalitsusasutustele — 13,1%, muile — 6,3%. Kogu müüdnud metsamassi müügi- ja taksihindade võrdlusest samadel aastatel selgub, et 1926/27. a. oli see — 13,4%, 1927/28. a. — 1% ja 1928/29. a. — +0,3%.

Soodustatud metsamüükidest väärrib erilist tähelepanu ehitusmaterjalide müük asunikele, mis metsa-ametkonnale on raskeimaid ülesandeid, kuna ta: 1) äärmiselt raskendab hindamist ja arvepidamist, ja 2) teeb peagu võimatuks teiste majapidajate metsamaterjalidega varustamise, sest on tulnud aastate viisi paljudes kohtades rahuldada asunikke okaspuu kasutusnormiga, samadel põhjustel on teostatud laiaulatuslikke etteraiumisi. 1921. a. kuni 1929/30. a. on varustatud ehitusmaterjaliga asunikke kogusummas 394.550,6 k.-s., mille oksjonihind Kr. 13.558.812,25, müügihind Kr. 4.409.772,01, seega vahe Kr. 9.149.040,24.

Riigi metsamajapidamise tulud on vähemad kui nad olla võiksid, sest igasuguste soodustuste tõttu sünnib osaline metsamüük alla turuhinna, see vahe aastas ulatub umbkaudselt kuni 2 miljoni kroonini. Tulud 1926. a. alates on püsivalt langenud kasutusnormi vähene-
mise ja puiduhindade languse tõttu Euroopa puiduturul. Keskmise tulu metsamaa ha 1922. kuni 1930. a. on Kr. 9,03 (miinimum 1922. a. — 6,94, maksimum 1925. a. — Kr. 11,20). Riigi metsamajapidamise tulud moodustavad 1925.—1929/30. a. keskmiselt 70,7% põllutöeministeeriumi tuludest ja 8,5% Eesti vabariigi korrallikest tuludest. Kulud ülevaate ajal moodustavad keskmiselt 32% tuludest. Kulude jaotusel paljkadele langeb 47,15%, metsamajandusele — 16,35%. Keskmise kulu 1 ha 1922.—1930. a. oli Kr. 2,79 (miin. 1923. a. — Kr. 1,76, maksimum 1929/30. a. — Kr. 3,65). Metsamajanduslikes kuludes suurimad on kultuuritööd — 44,82% ja metsakuivatustööd — 26,82%.

Riigi metsamajapidamise ülejäägid on märksa suuremad kui teistes riiklikes ettevõtetes. Peale rahalise tulu on metsal tähtsus riikliku elu korraldamise alal. Üldse Eesti metsal on suur rahvamajanduslik tähtsus, sest ta rahuldab kodumaa nõudeid puidus, ja võimaldab ülejääki välja vedada. Kodumaa puitu ümbertöötavad tööstusettevõtted annavad

23—25% Eestis töötavate tööstusettevõtete netto-toodangust ja ikuni 50% kõigist Eestist väljaveetavaist tööstussaadustest. Üldisest meie väljaveost puit ja selle ümbertöötamise saadused andsid 1929. a. ümarguselt 28%; maha arvates samade ainete sissevedu saaksime väljaveo ülekaalu 25% kogu väljaveo väärtusest, seega andes meie väliskaubanduses seni kõige positiivsemaid tulemusi. Igasuguste tööde näol metsas võimaldatakse ligi 15.000—16.000 isikule aastane teenistus.

Riigimetsatööstus. Selles osas käsitellakse:

I) Riigimetsatööstuse (lühendatult RMT) organisatsiooni ja II) tegevust.

I. Metsäülestötamine riigi arvel sündis esialgu kütteainete keskkomitee, edasi metsa-
de peavalitsuse tööstusosakonna ja alates 1926. a. oma põhikirja alusel tegutseva riigimetsatööstuse poolt. Kütteainete keskkomitee likvideerimisel läksid kõik realiseerimata materjalid metsade peavalitsuse korraldusse. Riigimetsatööstuse (RMT) põhimääruste alusel on tal tegutsemiseks operatsioonifond Kr. 1.000.000.— suuruses. RMT ülesandeks on metsa igakülgne üles- ja ümbertöötamine ja -saaduste kasutamine eeskätt riigi-, omavalitsusasutuste ja kohalike elanike tarvituste rahuldamiseks. Metsamaterjalide erisordid müüakse vastavalt riigi huvidele kas sise- või välisturul. Tegevusaasta algab 1. sept.; tarvisminevad raidelandid antakse RMT kasutada taksihinnaga. Metsa ülestötamisel pannakse rõhku sellele, et eraturule määratud erimaterjalidest saaks võimalikult kõrgemaid hindu. Üldse metsäülestötamisel püütakse rajatavat metsa võimalikult otstarbekohasemalt kasutada, parema väljatötamise ja täpsema sortimisega on püütud tõsta materjalide headust. Oma ülesannete teostamisel on RMT püüdnud riigi-metsavalitsusele olla abiks oma summadega metsaveoteede korraldamisel, kuivatus- ja parvetuskraavide kaevamisel ja korraldamisel. On aidatud Sonda-Mustvee k.-r. raudtee väljaehitamist; metsarikkamates kohtades on ehitatud metsas haru-raudteid ja jaamades vähemaid haruteid. Metsatööde juhtimisest ja korraldamisest osavõtnud ametnikele-teenijaile makstakse lisatasu-preemia, mille normid kinnitab vabariigi valitsus.

Tööde läbiviimiseks kohtadel on metsa-
ametnikel abijõud — praakerid (1929/30. a. — 55) ja kontoriametnikud (1929/30. a. — 82). Keskasutustes on 23 ametnikku, nad on

vabapalgallised, peale juhataja, tema abi ja pearaamatupidaja.

Töölised metsatöödel on peaaegaliselt kohalikud elanikud välispool töölisi on olnud Sonda-Mustvee raudtee piirkonna metskondades. Seal on välistööliste paigutamiseks vastavad elamud. Õnnetusjuhtumite puhul ravitakse töölisi riigi kulul, vigastuse tagajärjel töövõime kaotusel määratakse pension. Surmaga lõpnud õnnetusi on olnud 1926.—1930. a. — 8. Õnnetuste arv oleneb töö suurusest ja ilmastikust. Metsaraiumistöödel suurem arv töölisi on oktoobrist aprillini. Kõige rohkem harilikult dets.-jaan., näiteks 1929/30. a. oli neil kuudel kokku 11.573 töölisi, peatööajaks metsavedudel on aeg jaanuarist aprillini, suurem hooaeg oleks aga veebr.-märtsis.

Metsade võõrandamisel anti metsade peavalitsuse korraldusse 74 lauatehast, neist osal olid ainult hooned. Suuremas enamuses olid lauatehased väikesed ja viletsas seisukorras. Seepärast asuti nende järkjärgulisele likvideerimisele. Riigi kulul töötasid järjekindlalt Aegviidu ja Kastre lauatehased, neid laiendati ja täiendati ajakohaselt. Hiljem selgus vajadus likvideerida ka Aegviidu lauatehas; pärast pikemaid kaalutlusi ja küsimuse selgitamist erikomisjonis vabariigi valitsus erikomisjoni materjaalide alusel otsusega 12. II 1930. a. andis loa riigi lauatehase ehitamiseks Tallinnas, need ehitustööd viidi lõpule märtsiks 1931. a.

Riigimetsatööstuse põhimääruste järgi on olemas tööstuse nõukogu, kelle läbivaatamisele kuuluvad RMT tegevuskava ja eelarve, suuremate lepingute läbivaatamine, aruanded jne.

III. Riigimetsatööstuse tegevuse ülevaates on toodud andmed ka selle aja kohta, millal metsamaterjaalide valmistamine toimus metsade peavalitsuse tööstusosakonna poolt.

RMT tegevus, olenedes üldisest majanduslikust olukorrast ja turuoludest, oleneb rohkem määralt riigimetsamajandusest ja metsatööstuse ülesandeist. Vastavalt nõuetele koostatakse iga-aastane tegevuskava. RMT poolt kasutatud metsa osa on aastatega järjest tõusnud: 1923. a. oli see — 14,2%, 1929/30. a. aga — 38,9%, seega keskmiselt 1922. kuni 1929/30. a. — 22,2%. Tõus põhjeb trulest murtud, surnud ja läbiraiutud metsa realiseerimisel ja kohaliku tarvitajaskonna nõuete suurenemisel. Kogu kasutamiseks saadud metsast see osa moodustas 1928/29. a. — 38,7%, 1929/30. a. — 40,8%; selle kui ka metsade

valitsuse poolt metsamüükidel müümata jäänud metsa ülestötamine teostub metsamajapidamise huvides ja on tihti äärmiselt ebasoodus. Kasutamiseks antud metsahindamise andmed ei vasta kaugeltki metsa tegelikule puidumassile.

Täpsema ülevaate RMT tegevusest saame metsaülestötamise andmeist, mis näitavad raiumisel saadud metsa puidumassi. Kui metsaülestötamise 1922/23. a. andmed arvata võrdseks 100, siis järgnevatel aastail on raiutud märksa rohkem, suurem tõus oli 1924/25. a. — 228,3 ja 1929/30. a. — 250,5. Tegevuse ulatus maade järgi on tingitud metsade levingust, peatarvitajate tarvituskustest ja väljaveo tingimustest. Kindlad tööstuskohad on kujunenud ligipääsmatus rajoonides. Kogu aeg esikohal on tegevus Virumaal, kus kõikidel aastatel RMT on raiunud keskmiselt $\frac{1}{3}$ oma tegevuskavas ettenähtud puidumassi, teisel kohal peagu kogu aeg püsib Tartumaa, kus viimastel aastatel (1926/27 kuni 1929/30) on raiutud ligikaudu $\frac{1}{5}$, viimasel kahel aastal on kolmandal kohal Pärnumaa, kus on raiutud $\frac{1}{7}$, kõige vähem RMT raiumine on olnud Saaremaal. Ülevaatest RMT osast kogu metsakasutamises selgub, et 1929/30. a. Virumaal oli see 55,8%, Tartumaa — 48,1%, Järvamaal — 42,5%, Valgamaal — 38,9%, Pärnumaal — 37,0%, teistes maades alla 30%, kuna Saaremaal see osa oli — 18,4%.

Raiutud metsast valmistati väga mitmesuguseid metsamaterjaale vastavalt puidu otstarbekohasemale kasutamisele. Esimestel aastatel valmistati peamiselt küttematerjaale, hiljemalt tõuseb ka tarbeterjaalide osa, kuid viimase ajani küttepuut on ülekaalus, ainult 1927/28. a. on tarbeterjaalidel nõrk ülekaal. 1929/30. a. oli vahetõus järgmine: tarbeterjaalid — 44,1%, küttepuut — 55,9%. Tarbeterjaalidest kõige rohkem valmistatakse palke, paberipuid, propse, lehtpuupakke.

Ülestötamise kõrval teiseks tähtsamaks tööks on metsamaterjaalide väljavedu laoplatsidele, kust neid edasi võib transporteerida. Väljaveetud metsamaterjaal moodustab ülestötatud metsamaterjaalist keskmiselt vaid 52%, viimastel aastatel koguni 45—46%, see on tingitud sellest, et osa metsamaterjaale, mis läheb kohalikule tarvitajaskonnale, müüakse juba metsas.

Valmistatud metsamaterjaalid, peale küttepuudu, lähevad vaid osaliselt algkujul müügile, osa aga töötatakse veel ümber: metsas,

laoplatsidel ja lauatehastes. Metsas ja laoplatsidel valmistatakse peaaegselt liipreid ja nende kõrval ka laudu ja prusse. Väärtuse järgi olulisim osa ümbertöötamisest teostub lauatehastes, kuhu veetakse palgid ja liipripakud, mõnel aastal ka lehtpuupakud. Lauatehastes ümbertöötatud metsamaterjalide hulk on aastatega tõusnud, olles haripunktil — 1926/27. a. — 26.333 tm., sellest peale on langus, kuid viimasel kahel aastal püsib 22.000 tm. ümber. Saadud saetud materjalide % kõigub 55—60% ümber (1926/27. a. kuni 1929/30. a. — 58,3 ja 61,1% vahel), lähenedes viimastel aastatel 60%. Valmistatud on lauatehastes peamiselt laudu, kogu toodangust umbes 90%.

RMT saaduste müük, kõikudes aastatega, omab siiski kindla tõusva iseloomu: kui 1922/23. a. müük (tm. arv) märkida 100, siis 1929/30. a. võrdus see müüdud kogus juba 137. Metsamaterjalide jaotus ostjate järele oleks järgmine: valdav osa läheb riigi- ja omavalitsusasutustele kindlaksmääratud alustel ja hindadega, ka kohalikud elanikud ostavad turuhindadest madalamate hindadega ja ainult erisortimendid lähevad vabale müügile. Riigiasutuste osa on kõikunud 29—44% piirides üldisest RMT poolt aastast müüdud hulgast, viimastel aastatel on see ümarguselt $\frac{1}{3}$. Omavalitsuste osa 3 viimasel aastal on 10%. Kohalike elanike osa püsib viimasel ajal kindlal tasemel — 24—27%. Ülejäänud materjalid lähevad eraturule, viimastel aastatel umbes $\frac{1}{3}$.

Kaugelt suurem osa metsamaterjale müüakse metsast ja laoplatsidelt: 1919. kuni 1929/30. a. keskmiselt — 96,5% ja ainult 3,5% lauatehasteist. Kuna küttepuidu valmistamine on tõusnud intensiivsemalt kui müük, siis viimasel ajal on märgata võrdlemisi suurt küttepuidu ülejääki. Tarbepuidu realiseerimine on olnud soodus, tavaliselt jäävad müümata aasta valmistusest kooritavad materjalid, mis rikkiminekut ei karda. Metsamaterjalide müük lauatehasteist on olnud intensiivne, kuigi aastatega väga kõigub; üldiselt lauatehaste töö on sõltuvuses müügi võimalustest.

Müügid riigiasutustele ja asunikele toimuvad RMT omahinnaga; omavalitsused ja kohalikud elanikud saavad metsamaterjale alandatud hinnaga. Halvemaid sortimente sageli müüakse alla omahinna, ainult väärtuslikumat materjali saab kallimalt realiseerida. Eraturule müüdivate materjalide hind oleb turuoludest. Hindade liikumist jälgides

selgub, et valmistuskulud moodustavad kännurahast keskmiselt 47% ja omahind teeb kaasa taksihinna muutused. Müügi- ja omahinna vahe müümisel laoplatsidel on alati suurem kui metsas müügil, metsas müügihind oli 1925/26. a. koguni 0,9% madalam omahinnast. Keskmiselt müügihind metsas ületab omahinna 14,5%, laoplatsidel aga 31,4%. Üksikute materjalide müügihindade erinevused on tingitud puuliigist, materjali headusest, sortimendist ja ostjast. Osa materjalide hinnad on tõusnud kuni viimaste aastateni, osa hindu püsib peagu ühel tasemel, osa hindu on järjekindlalt langenud. Lauamaterjalide müügi- ja omahinna vahed on 3 viimasel aastal järjest langenud: 1927/28 — +21,0%, 1929/30 — +15,4%.

Rahalised RMT tulemused peegelduvad äriseisus tegevusaasta lõpul. Aktiivas aasta lõpul suuremate aladena esinevad müümata metsamaterjalid, võlgnikud ja kassa ühes jooksvate arvetega. Suurimaiks võlgnikeks osutuvad riigiasutused. Passiivas esikohal on operatsioonifond, kreditorid ja ülejääk. Suurimaks kreditoriks on metsade valitsus, kellele maksetakse ülestöötamiseks saadud metsa eest riigi tulude arvele pärast aruande koostamist järgneval riigi eelarve aastal. Tulude kandva osa moodustavad tulud metsamaterjalide müügist: 1929/30. a. — 92,1% üldtuludest, lauatoöstuste materjalide müügist 6,8%, teised tulud on üsna väikese tähtsusega. Kuludes on kaks pearühma: kännuraha ja töökulud. Suuremate kulude hulka RMT läbikäigus kuuluvad administratsiooni kulud: 1926/27. a. alates on nad jäänud võnkuma peagu ühele tasemele — 10,7—11,5% kulu-dest, sealjuures keskasutusele langev osa on vähenenud. Puhastulu võib hinnata vaid suhteliselt rajutud metsa hinnale: see ülejääk moodustab kasutatud metsa kännurahast 1923/24. a. — 66% ja 1929/30. a. — 34,1%.

K. Verberg.

C. Ванин (Vanin) — Синева древесины и меры борьбы с нею.

(Puidu sinetus ja selle tõrje).
1932. a. 103 lk.

Seentest põhjustatud puidu sinetus — s. o. puidu sinikas-hall värv — esineb nii okas- kui ka lehtpuudel, kuid enamasti küll männil ja kuusel.

Peale värvi muutuse sinetunud puidul arvatakse olevat veel järgmised puudused: 1) hal-

vemad tehnilised omadused, 2) halb imbutusvõime, 3) vähem vastupidavus mädanemisele, 4) halvem tselluloos.

Nimetatud põhjustel sinetunud metsamaterjaalid paigutatakse alampesades sortidesse või piiratakse nende hulka sordis teatava %ga. Seetõttu saadakse suuri kahjusid: Saksamaal igal aastal 25—50% männi materjaalidest kannatab sinetuse all, Rootsis — 14%, Põhja-Venes — 25%. Eriti suured kahjud sinetuse tõttu on P.-Am. Ühendriikides, mis aastas ulatuvad 10 miljoni dollarini.

Kõige selle tõttu võistlus puidu sinetusega on väga suure riikliku tähtsusega, eriti metsarikastes riikides. Tõrje küsimused on aga rasked, sest sinetuse põhjustajaid seeni on vähe uuritud. Samuti tähtsaks küsimuseks on sinetusest vigastatud puidu omadused.

Käesolevas töös puudutatakse 3 tähtsat küsimust: 1) sinetuse seeni bioloogia, 2) sinetunud puidu omadused ja 3) sinetuse tõrje viisid.

1) Puidu sinetuse põhjusi selgitas esmakordselt R. Hartig (1882. a.), tehes kindlaks, et sinetus tekib seenest *Ceratostoma piliferum* (pärast nimetatakse seenet *Ceratostomella pilifera*). Hiljemalt on paljud uurijad uurinud sinetust põhjustajaid seeni. Münnich (1907. a.) leidis, et seen *C. pilifera* koosneb õieti 4 eri liigist, pärastiste uurimiste järgi selgub aga, et peale seene — *C. pilifera* — on ka veel palju teisi sinetust põhjustajaid seeni.

Uuemate uurimiste põhjal ulatub sinetuse seenete arv koguni 42 liigini.

Mõned neist erinevad väliselt üsna vähe, kuid seevastu on nende eluavaldused erinevad; mõned põhjustavad sügava, mõned vaid kerge pinnalise sinetuse. Meie hariliku männi sinetust põhjustab 21 seene liiki, kuuse sinetust — 14 liiki, seejuures mõned liigid esinevad nii kuusel kui ka männil.

Suurem osa sinetuse seenetest elab raiutud puudel, ainult mõned võivad areneda nõrgestatud kasvavatel puudel. Ka punde vaigutumisel vaigutumiskohal arenevad sinetuse seened, kuid siin sinetus ei tungi kuigi sügavale, piirdudes kõige rohkem 1 mm.

Seeni on põhjalikumalt uuritud seened *C. pilifera* rühmast, teiste elutingimusi on selgitatud vähem. Seente paljunemine võib toimuda seenekoe, koniidide ja eoste abil. Eoste levimine toimub õhu ja vee kaudu, ka putukad (üraskid) soodustavad levimist.

Seened arenevad vastavas soojuses ja niiskuses, hapu ja neutraalne keskkond on arene-

misele soodus. Seentele kasulikum keskkonna temperatuur on 15—25°C, kuid temperatuuri piirid, millede juures seened veel kasvavad, on üldiselt laiad: 5—45°C.

Niiskuse suhtes on selgunud, et niiskuse kõikumine võib samuti olla väga suur, nimelt 22—178% puidu kuivast kaalust, harilikku männi ja kuuse puidus on seente arenemiseks kasulikum niiskus 33—80% puidu kuivast kaalust.

Mõned sinetuse seened võivad areneda koguni säärasel puidul, mis pärast kuivatamist on uuesti märjaks tehtud, teised ei arene aga enam säärasel puidul. Seente arenemiseks on tarviline õhk, kuid selle hulga suhtes ei ole üksikud liigid ühtviisi nõudlikud. Autori katseist selgus, et vaik ja tärpentiin okaspuidus ei takista seente arenemist.

Kõige sagedamini esineb sinetus männil, vähem kuusel, lehtpuudest rohkem kasel ja haaval. Seente liigiline esinemine on geograafilistest tingimustest.

Sinetus võib tekkida metsamaterjaalides raidekohal (suvisel ülestõttamisel), laduplatsidel, veo ajal (raudteevaguneis ja ka laevadel) ja parvetamisel.

2) Sinetunud puidu omaduste uurimisel on suur praktiline tähtsus just puidu mehhaanilistel ja füüsilistel omadustel. Sellekohaseid uurimisi on mitmel puhul tehtud juba varemaltki. Esimese uurijana Rudeloff leidis tähtsamate tulemustena järgmist: a) männi sinetunud maltsosa on vähema niiskuseimevusega kui täiesti terve puit, b) sinetus puidu paisuvusele ei mõju, c) lõhestatavus on sinetunud puidul veidi suurem kui tervel puidul. Järgmise uurijana Münnich leidis, et erikaal ja survepidavus on sinetunud puidul peagu niisama suur kui tervel puidul. Ka Ameerika uurijate tööd näitavad, et sinetunud puidu mehhaanilised omadused peagu ei erine terve puidu omadustest.

Autor on hulgaarvulisel materjaalil uurinud männi sinetunud puidu füüsilisi ja mehhaanilisi omadusi.

Materjaal selleks oli võetud Leningradi lähedusest. Et uurimuse tulemused oleksid vabad igasugusest kõrvalmõjudest, siis võeti ühest ja samast puust samast kõrgusest paralleelselt proovid terve ja sinetunud puidu kohta. Ühel juhul võeti puit, kus maltsosa oli osaliselt sinetunud, nii võis siis samast ristlõikest saada terve ja sinetunud proovi.

Teisel juhul võeti terve algmaterjaal ja osa sellest sinetuse seenel muudeti siniseks. Katseid korraldati mitmes teisendis ja saadud arvuline materjaal töötati sellekohaselt läbi.

Uurimuste tulemustest selgus, et samadest puudest võetud puitudel: a) survepidavus puidu pikuti suunas sinetunud puidul ei erine normaalse terve puidu pidavusest, b) kõvadus ristlõikes on mõlemal juhtumil (sinetunud ja terve puidul) ühesuurune, c) sinetunud puidu kandepidavus ei erine terve puidu kandepidavusest.

Sellest kõigest järeldab autor, et senised uurimused männi sinetuse kohta tõendavad, et sinetus puhtal kujul ei põhjusta mehhaaniliste omaduste muutust. Teiste puuliikide juures sinetuse ja mehhaaniliste omaduste suhe vajab veel lähemat uurimist.

Ka erikaalus (absoluutselt kuiva oleku kohta) mõlemal juhtumil ei ole vahet. Puidu niiskuseimevus on omadus, mis väga kõigub puidu anatoomilise ehituse järgi. Ühesuguse anatoomilise ehitusega sinetunud ja terve puidu juures selgus aga, et see omadus ei sõltu sinetusest, samuti ei ole ka erinevust sinetunud ja terve puidu hügroskoopsuses. Üldtulemus autori katseist on see, et männi puidul esinev sinetus ei mõjuta puidu mehhaanilisi ja füüsilisi omadusi.

Puidu kestuse pikendamiseks ja mädanemise takistamiseks imbutatakse teda vastavate ainetega. On levinud arvamine, et sinetunud puitu ei saa imbutada, kuigi peagu viimase ajani otsekohesed katsed selles küsimuses puudusid. Viimaste uurimiste ja oma katsete põhjal tuleb autor otsusele, et täiesti ühesugune männi puit, nii sinetunud kui ka terve, laseb ennast imbutada ühel määral, seega sinetus ei takista männi imbutamist. Katsetest, mis korraldati sinetunud ja terve puidu kestuse võrdluseks, eriti vasupaneke suhtes mädanemisele, selgus järgmist: terve ja sinetunud puidu mädanemise tulemustes (teatava seenega vigastamisel) vahet ei ilmnenud. Looduslikes oludes mõjuvad puidu kestuse vähendamisele mitmesugused tegurid, seepärast küsimus vajab sellekohast uurimist just looduslikes tingimustes.

Sinetuse mõjul puidu keemilistele omadustele on suur tähtsus tselluloositööstuses. Ollakse arvamises, et sinetunud puidust saadud tselluloos on tumedama värviga ja vähema kestusega, seega alaväärtuslik. Uurimustest on selgunud aga, et puidu keemiline koostis sinetuse tõttu ei muutu. Sinetunud paberipuudest saadud tselluloos omadustelt ja koosseisult ei erine tervetest paberipuudest saadud tselluloosist, tselluloosi valmistamise viis oli seejuures samasugune nagu harilike paberipuude tarvitamisel.

Veidi hallikas jume tselluloosil kaob kergesti pleekimisel, milleks läheb niisama palju kloori kui harilikest paberipuudest saadud tselluloosi jaokski.

Seega kõik senised uurimused tõendavad, et ka tugev paberipuude sinetus ei avalda mõju saadud tselluloosi omadustele.

3) Kuigi, nagu selgus, sinetunud puidu mehhaanilised, füüsilised ja keemilised omadused praktiliselt peagu ei erine terve puidu omadustest, siiski sinetunud puit oma värvi tõttu on hinnatud odavamalt ja seepärast tekitab metsamaterjalide sinetus suuri kahjusid. Tõrje sinetuse vastu on seega väga tähtis käesoleva aja küsimus. Võitlust sinetusega peetakse juba ammu, kuid tasuvaid vahendeid ta radikaalseks kõrvaldamiseks ei ole seni olemas; see on selektav seente eluavalduste vähese tundmisega ja võitluse enese raskustega.

Praegused tõrjeviisid on: a) keemilised, b) füüsilised ja c) profülaktilised.

Keemiliste tõrjeviiside tarvitamisel puit imbutatakse läbi ainetega, mis kaitsevad sinetuse tekkimise eest ja hävitavad juba tekkinud sinetuse. Paremaid tagajärgi on annud puidu leotamine 0,1% sublumaadilahus, kuid ka paljudes teistes ainetes leotamine takistab saetud materjalides sinetuse tekkimist, nii et sinetus tabab vaid 2--15% materjaalist.

Keemiliste viiside tarvitusel osutub väga oluliseks ka imbutusainete hind, nende lahude kerge valmistamine ja hädaohutu käsitlemine.

Parimaks füüsiliseks abinõuks on materjalide kunstlik kuivatamine, mis tihti osutub aga liig kalliks; odavaima võttena tarvitatakse loomulikku kuivatamist, mille juures väga tähtsateks asjaoludeks on otstarbekohane materjalide ladumine virnadesse ja virnade paigutus laduplatsil.

Profülaktiline tõrje seisab õieti selles, et metsamaterjalide laduplatsi seisukord ja asukoht vastaksid täieliselt tarvilistele nõuetele, s. o. koht peab olema kuiv ja vaba igasugusest jätiseist, mis võivad põhjustada sinetuse tekkimist.

Sinetunud puitu võib tarvitada võrdselt terve puiduga igaks otstarbeks, tuleb ainult vees ja niisketes kohtades ta kasutamist loobuda, sest ta kestus sääraistes oludes on veel selgitamata. Muil juhtumil võiks sinetunud puit igal pool leida tarvitamist.

K. Verberg.

Mitmesuguseid teateid.

Metsavaht Hans Kool.

Metsavaht Gustav Kriis.

Mats Tamberg.

Teenistusest lahkunud metsamehi.

1. aprillist s. a. läks pensionile Rava metskonna Orgmetsa vahtkonna metsavaht Hans Kool. Ta sündis 13. I 1876. a. Tartumaal Ulila vallas.

Metsavahina teenistuses olnud Öötle mõisas 1894.—1897. a., Alavere mõisas 1897.—1900. a., Käru mõisa metsaülema juures metsavahi õpilasena oma teadmisi metsa alal täiendanud 1900.—1901. a., Öötle mõisas 1901.—1904. a., Viisu mõisas 1904.—1908. a., Albu mõisas 1908. a. kuni metsade riigistamiseni.

1920.—1924. a. ta oli Rava metskonna Käärikaevu metsavahiks, kust vahtkonna likvideerimise tõttu ametist vabastati. Samal aastal jälle metsavahina teenistusse määratud Rava metskonna Orgmetsa vahtk. metsavahiks.

Pikaajalise raske teenistuse tagajärjel on metsav. Kool oma tööjõust kaotanud 100% ning pensionile määratud parandamatu haiguse tõttu. Metsav. Kooli tunni kaasteenijate seas kui kohusetruud töömeest-metsameest, ühtlasi ka kui naljameest, kes üheskoos tööl olles lõbustas oma tabavate naljadega kaasteenijaid.

*

1. mail s. a. vabastati oma palvel tervislikel põhjusil metsateenistusest Rava metskonna Norssi vahtkonna metsavaht Gustav Kriis.

Ta sündis 5. mail 1879. a. Tartumaal Rasina vallas. Venemaal töötanud kivitööstuse (hauakivide) alal 1911.—1918. a., kust Eestisse opteerus 1918. a., hakates tööle turbatööstuse juhatajana. 1926. a. ta astus teenistusse Rava

metskonna Norssi vahtkonna metsavahina, kus teenis kuni vabastamiseni. Oma teenistusest vaba aja pühendas Kriis oma erialale — kivitööstusele. Ümbruskonna surnuaedadel on palju tema poolt valmistatud hauakive, mis näitab, et see ala on tarvitajaskonna poolt leidnud täie tunnustamise.

*

21 juulil käesoleval aastal lahkus metsameeste perest Loodi revident-metskonna Liivaku vahtkonna metsavaht Mats Tamberg pensionile mineku puhul.

Mats Johani poeg Tamberg sündis Viljandi maal Tuhalaane vallas 31. dets. 1870. a. taluomaniku pojana. Hariduse ta omandas kohalikus vallakoolis. Loodusesõbrana ei rahuldanud teda igapäevane talutöö, vaid ta siirdus aianuduse alale Sangaste mõisa, kus oli 2 a. kärneri õpilaseks ja hiljem kärneriks. Lõpuks oli tal võimalus astuda metsameeste peresse alates 21. juulist 1911. a., kus oli vahetpidamatult Liivaku vahtkonna metsavahiks kuni pensionile minekuni parandamatu haiguse tõttu.

Uus metsateadlane.

7. juunil 1933. a. kaitsis Loodi metsniku k.-t. Ferdinand Telling oma diplomitööd teemil „Vesneri metsandiku (Tartu metskond) metsakorralduse kava“. Töö ja kaitsmine tunnustati heaks. Töö toimus metsakorralduse kabinetis juures.

2/1967

Lauamaterjalide oksjon.

22. augustil k. a. kell 12 müüakse riigi metsatööstuses, Tallinn, Falkpargi 4, kinnisel enampakkumisel järgmistes kohtades asetsevad lauamaterjalid umbkaudsel arvul:

1) Pärnus, Fröhlingi lauatehases ja sadama laoplatsil 1300 tm I ja II ktg. — ekspordiks ja 247 tm III ktg. — siseturu jaoks;

2) Voltveti Punapargi laoplatsil — 30 tm. I ja II ktg. — ekspordiks ja 35 tm. III ktg. — siseturu jaoks;

3) Tartumaal, Kastre lauatehases — 200 tm. I ja II ktg. — ekspordiks ja 40 tm. III ktg. — siseturu jaoks.

Pakkumised tuleb kinniseis ümbrikes ära anda märgusõna all „Laudade oksjon“ riigi metsatööstusele ülaltähendatud tähtajaks, juure lisades tempelmarke 1 kr. eest ja tagatis 10 prots. suuruses pakkumise summast. Ligemaid teateid saab:

Pärnus — Surju metsaülemalt, Supeluse tän. 6;

Voltvetis — metsaülemalt;

Kastres — lauatehase juhatajalt ja

Tallinnas — riigi metsatööstuselt.

Riigi metsatööstus.